КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Народній часопис для Ґенерал-Ґубернаторства

Ч. 58. Краків, 1. липня 1940. Рік I.

„Krakauer Nachrichten"
Ukrainische Volkszeitung
für das
General-Gouvernement

Adresse der Redaktion:
„Krakauer Nachrichten"
Krakau, Orzeszkowagasse 7. II
Fernsprecher 104-81.

Adresse der Administration:
Krakau, Karmeliterstrass 34 II.
Fernsprecher 230-39

30 сот.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном:
місячно 3 зол. 50 сот.
чвертьрічно 10 зол. 50 сот.
піврічно 20 золотих
річно 40 золотих
Курс 1 нім. марки 2 зол.
Адреса Редакції: Краків, Ожешкової 7, тел. 104.81
Адреса: Адміністр. Краків, Кармелітська 34, тел. 230-39
Дирекції: ч. тел. 137-42

ВИХОДИТЬ В ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДУ І ПЯТНИЦЮ

Туреччина не піде з Анґлією

ЗАЯВА ТУРЕЦЬКОГО ПРЕМІЄРА ПРО ВІДНОШЕННЯ ТУРЕЧЧИНИ ДО АНГЛІЇ. — ТУРЕЧЧИНА НЕ ВІЗЬМЕ УЧАСТИ У ВІЙНІ В АНҐЛІЇ.

Стамбул, 28. 6. Турецький премієр Сайдан склав у парляменті знаменну заяву про те, що не зважаючи на приступлення Італії до війни та сильний натиск Анґлії Туреччина не приступить до війни. Туреччина повідомила західні держави, що на основі протоколу, підписаного в Анкарі, вона не приступить до війни, як довго не буде нападена. Військові приготування Туреччини не спрямовані проти будьякої посторонньої держави. Вони мають за завдання зберегти мир.

Слід відмітити, що таку постанову приняв турецький уряд уже 10 днів раніше, але її оголошено щойно тепер. З того висновок, що Анґлія силоміць настоювала, щоб Туреччина приступила до війни проти Німеччини та Італії. Врешті виявлення цієї заяви уряду домагався турецький парлямент. Невступлення Туреччини до війни знаменне ще й тому, що це лежить теж в інтересі Совітів отже відношення тих двох держав супроти Анґлії мусить бути тотожне.

Вкінці життєво-політичний інтерес Туреччини зобумовлює її приязне відношення до Німеччини, а не до Анґлії. Німеччина достарчає Туреччині та Совітам найважніші промислові речі, в той час коли західні держави продавали Туреччині багато гармат і повзів, але зате зовсім не доставляли муніції. Очевидно, що повища заява турецького уряду дає запоруку, що закордонна політика Туреччини тепер змінить на краще.

—o—

Німецькі літаки бомбардують Анґлію

ОДИН НІМЕЦЬКИЙ ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН СТОРПЕДУВАВ 12.000 ТОНОВИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

Головна кватира, 26. 7. Начальна команда німецької армії подає, що на заході не було ніяких особливих подій. У ночі 26. червня бомбардували німецькі літаки летунські майдани і фабрики літаків у середущій Анґлії. Один німецький підводний човен затопив ворожий корабель 12.000 тон містоти і два озброєні торговельні кораблі. Три ворожі літаки намагалися збомбардувати летовище у Ставанґар - Соля, але протилетунська артилерія зістрілила два літаки. Ворожі бомби в північній і західній Німеччині у дні 26. 6. не поцілили ніодного військового обєкту, лише вбили 4. цивільні особи.

ЗАТОПЛЕНО 35.000 ВОРОЖОГО ТОНАЖУ. — ПРИСТАНІ І ЛЕТУНСЬКІ ЗАВЕДЕННЯ В АНГЛІЇ ЗБОМБАРДОВАНІ.

Головна кватира Фірера. Начальна команда німецької армії подає, що згідно з постановами перемиря, німецькі війська дійшли до Дордон на схід від Бордо. Ніччю з 24 на 25 червня відбито слабі ворожі налети.

Один підводний човен затопив 35.000 тон ворожого тонажу.

В ночі з 26 на 27 червня німецькі боеві літаки бомбардували анґлійські пристані й летунські заведення.

У часі намаганого налету на Німеччину зістрілено 2 анґлійські літаки.

—o—

Успішна акція італійського летунства

Рим. Італійська начальна команда подає: Італійське летунство атакувало кількакратно острів Мальту. Зокрема бомбардовано там ворожі частини маринарки і летунства, спричинюючи великі шкоди. Ворог не ушкодив ніодного італійського літака.

У північній Африці бомбардовано магазини з бензиною і ґаражі. Всі літаки вернулися.

Одиниці італійської маринарки бомбардували успішно англійську летунську базу Солюм.

Всі ворожі налети були безуспішні.

У В А Г А!

Вп. Передплатники „Краківських Вістей"!

При кінці травня виписали ми всім Передплатникам в Ґенерал-Ґубернаторстві, скільки хто має доплатити передплати по кінець червня.

Майже всі передплатники послухали нашого заклику, а тільки деякі ще досі не вирівнали передплати. Звертаємо увагу, що на кредит часопису висилати не можемо. — Тому ще раз просимо вирівнати передплату по кінець червня згідно з повідомленням як також висилати передплату на липень.

Хто має заплачену передплату по кінець червня, повинен вислати передплату бодай на липень, а то 3 зол. 50 ґр.

АДМІНІСТРАЦІЯ »КРАКІВСЬКИХ ВІСТЕЙ«

Події на Балтику
та поголоски

Краків, 28. червня 1940.

Німецько-російський договір про ненапад з серпня минулого року, упадок польської держави та розмежування сфери інтересів на теренах кол. Польщі поміж Німеччиною та Сов. Союзом — створили на Сході Европи новий уклад сил, який не залишився без впливу і на відносини над Балтиком. Зараз таки осінню мин. року прийшло між Сов. Союзом та трьома балтійськими державами до порозуміння, на основі якого СССР дістав м. і. право перемаршу своїх військ крізь ті держави. Ґарантією забезпеки російських військово-оборонних інтересів мали бути совітські ґарнізони в деяких прибалтійських містах. Фінляндія, яка спершу не хотіла прийняти совітських пропозицій, всетаки поголилася з Москвою — після програної війни. Тимчасом недавно почали на Литві траплятися події, які — як писала совітська преса — загрожували життю і безпеці стаціонованих там вояків червоної армії. Москва зареаґувала дуже енерґійно, вимагаючи деяких внутрішньо-політичних змін та тіснішого права контролі над виконанням первісного договору. Подібні вимоги зголосила й до двох інших балтійських держав. Вимоги Москви були приняті й у наслідку змінився внутрішньо - політичний курс у тих державах та ввійшли туди сильніші військові частини совітської армії.

Цей останній факт викликав у чужинецькій пресі поголоски про здогадне погіршення німецько - російських відносин, про концентрацію совітських військ і т. п. У відповіді появився обширний комунікат офіційної совітської аґенції ТАСС, в якому було рішуче заперечення всіх тих поголосок та ствердження безупинних добросусідських російсько - німецьких взаємин, опертих на договорі, що народився не з короткотревалоїконюнктури, тільки зі зрозуміння тривких інтересів обох великодержав. Німецька преса передрукувала в цілості комунікат ТАСС-а та від себе теж перестерегла перед поголосками, позбавленими всяких підстав.

І ми це теж сьогодні робимо, звертаючи увагу, що не слід слухати поголосок і сплітсок, зроджених з уяви ріжних фантастів, а не з реальних фактів. Німецька великодержавницька сила сьогодні більша, ніж колинебудь. На сході сягає вона по Сян і Буг та ніщо й ніхто її не може загрожувати і не загрожує. Поголоски, які сіють неспокій, нікому не принесуть ніякої користи, зате чимало можуть пошкодити тій конструктивній праці, яку ведемо і ми, українці, на терені Ґенерал-Ґубернаторства. Навчені досвідом, не вірмо ні поголоскам, ні тим, що їх розсівають, та старaймося своєю працею і всією наскрізь діловою поставою протиставитись усьому, що не має під собою творчого реального ґрунту.

—o—

Вимоги Італії

Рим, червень 1940.

Понад вісімдесятьліття незалежна Італія, тепер уже імперія, стоїть напередодні завершення соборности. Довгі літа тривали ці змагання, що б зєдналися усі землі. Тепер прийшла хвилина і черга на Ніццу, Савою, Корсику та Мальту.

Ніцца і Савоя, що положені на південному сході Франції, це династичні землі італійської королівської родини Савоїв (Сабавдів), це ті землі, що в 1858 р. Кавур відступив Франції за допомогу у війні Піємонту проти Австрії. І саме тоді — у 1859 р. — повстає незалежне королівство Італії. Ніцца має понад 150 тисяч населення, Савоя понад 500 тисяч.

Корсика, що сусідує з італійською Сардинією, лежить між Італією і Францією та ближче берегів Італії ніж Франції, це справжній французький форт, забороло проти Італії. Остров Корсика має 300 тисяч населення, це здебільша мішанина усяких південно-східних рас, безперечно з перевагою італійської цивілізації і культури. В давнину пересувались туди всякі народи — фенікійці, греки, римляни, сарацини, тощо. В середневіччя сперечались за панування над Корсикою і Піза і Дженова. Та вже у XVIII. стол. уперто і постійно слідкує за островом і влазить туди Франція: і 19. квітня 1769 р. опановує Корсику і — з дволітною перервою, коли в 1794 р. влізли були туди на два роки англійці — править нею до сьогодні.

Мальта — ще цікавіший остров, фортеця. Вона на полудні від Сицилії. І туди пересунулись фенікійці, картагінці, римляни. У 58 р., по розбитті корабля, причалили тут і апостоли св. Павло й Лука та проповідували тут три місяці слово науки Христа. Бували тут і вандали, готи, Візантія, араби, нормани, свеви. Від 1530 до 1798 р. володів Мальтою — орден йоаннітів, що став правдивим муром проти турецької експансії на захід. Захопити Мальту намагався і Наполеон, Петро Вел. та Катерина II. Дня 12. V. 1798 р. Наполеон таки добув цей острів, але вже 5. вересня 1798 Мальтанці, під проводом каноніка Каруана, повстають проти Франції і тримаються до 4. вересня 1800 р. Тоді то Анґлія займає Мальту нібито для неапольського короля, та дійсно бере її у свое повне посідання і тримає так досьогодні. Населенню, що є італійське, в кількості понад 250 тисяч, обіцює Анґлія усякі права, конституції, школи, проте ніколи того не дотримує. У 1919 р. італійці підняли там повстання, але воно не вдалось.

Тепер після цих великих перемог Німеччини здійсняться мрії — завершення соборности італійських земель. Бо увійшло в політичну традицію Італії, що скільки разів вона була з Німеччиною, стільки разів мала осяги. Бо коли Німеччина вела побідні війни в Европі, а Італія була поруч неї, то це приносило Італії велику користь, хоча вона збройно й не виступала.

Згадаймо такі історичні дати: 3. липня 1866 р., коли війна Прусії проти Австрії закінчилася програною Австрії під Садовою. Тоді Італія забірає Венецію із цілою округою, що була під Австрією та приєднує ці землі. 1. вересня 1870 р., коли Німеччина розбиває французькі війська під Седаном, Італія доповнює свою соборність забіраючи Рим і всі землі приналежні до папства. До 1870 р. Наполеон III, що під Седаном попав у німецький полон, був головною підпорою дочасної влади папства.

І цим разом, уже ясні ці досягнення, повне завершення соборности — що її принесе Італії спілка з Німеччиною. Та це відноситься тільки до тих італійських земель, що їх Італія ревіндикує. Бо як взяти політику Італії Мусолінія, то пляни Італії куди ширші і їх треба буде переводити в діло зі зброєю в руках, не т. зв. традиційним шляхом. М. Островерха.

—o—

Умови італ.-французького перемиря

Рим. 27.6.— 1. Негайно припинити війну з Італією у Франції, в кольоніях і на теренах, що є під протекторатом Франції. Водночас Франція припиняє воєнні дії проти Італії на морі та повітрі.

2. Впродовж перемиря італійські війська залишаються дальше на зайнятому терені.

3. На французькій території буде визначена здемілітаризована смуга, широка на 50 км. у повітряній лінії. І на території Тунісу на лібійсько-туніській границі буде визначена здемілітаризована смуга. В Африці здемілітаризована смуга широка на 200 км, пробігатиме рівнобіжна з кордоном Лібії. Французька кольонія Сомалі буде зовсім здемілітаризована. Впродовж тривання перемиря Італія матиме необмежене право користуватися уладженнями пристані Джібутті і французькою залізницею, що веде з Джібутті до Аддіс-Абеби, для своїх транспортів.

4. Впродовж 10. днів французькі війська покинуть здемілітаризовану полосу.

5. Зі здемілітаризованої полоси треба усунути до 15. днів всю зброю та муніцію. Зброю і гармати, вмуровані на постійне, будуть знищені.

6. На час італійсько-англійської війни будуть до 15. днів здемілітаризовані всі військові бази воєнної маринарки в Тульоні, Бізерті, в Аячіо й Орані.

7. У здемілітаризованих полосах французька поліція буде могла виконувати свої обовязки щодо зберігання ладу і спокою. Ясно, що Італія має право переводити контролю у здемілітаризованих полосах.

8—12. Французькі війська на території Франції будуть здемобілізовані, залишаться лише відділи потрібні для вдержання ладу.

13. Франція виявить Італії всі підміновані місця, крім того зобовязується не вести війни з Італією та вплине на своїх громадян за кордоном, щоби припинили будьякі ворожі діяння проти Італії.

Вкінці мова про те, що Франція не дасть Англії і іншим державам кораблів, літаків і зброї. Французькі кораблі не можуть покидати пристаней. Врешті Франція зверне Італії сконфісковані торговельні кораблі враз із вантажем. Інші умовини перемиря такі ж як і німецькі.

—o—

Випочинкові табори молоді

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ У КРАКОВІ.

Реферат опіки над молоддю й родиною.

Обіжник ч. 7.

ЗМІНА РЕЧИНЦЯ ТА МІСЦЯ ВИПОЧИНКОВИХ ТАБОРІВ МОЛОДІ.

З огляду на труднощі в одержанні харчевих приділів та технічного інвентаря речинець усіх таборів пересувається на час між 15. липня й 15. серпня.

Подається до відома такі зміни:

Жіночий юнацький табор, що мав відбутися в Жеґестові між 7. VII. — 2. VIII. не відбудеться.

Мужеський юнацький табор, що мав відбутися в Жеґестові між 2.VIII.—27.VIII. не відбудеться.

Д-р В. КУБІЙОВИЧ
провідник У. Ц. К.

Я. РАК
референт опіки н. молоддю

СССР не має претенсій до Туреччини

Анкара. Тут кружляє поголоска, що совітський посол в Анкарі склав турецькому урядові ноту в якій підкреслює, що Совіти забрали свої війська з кавказько-турецько-совітської границі, та що вони вже більше тамтуди не вернуться.

З того теж висновок, що Совіти не мають ніяких аґресивних замірів на Балкані і на близькому Сході. В останньому тижні вислали Совіти до Туреччини транспорт повзів. *Дальші транспорти послідують у біжучому тижні.*

Зміна в турецькому уряді

Швайцарська преса повідомляє за американським джерелом, що небаром прийдуть зміни в турецькому уряді. Говориться, що уступлять міністр закордонних справ і міністр справедливости. Невиключене теж, що й премієр Сейдан уступить.

Невдачні налети анґлійських літаків

Рим. 27. 6. Начальна команда італійської армії подає, що на фронтах нічого замітного. У східній Африці анґлійські літаки пробували бомбардувати італійські обєкти, але їм перешкоджено. Два ворожі літаки зістрілено.

Тако ж пробували анґлійські літаки виконати налет на Неаполь, але й тут італійські літаки відбили налет примушуючи ворога до втечі.

Франція зриває звязки з Анґлією

Женева, 28. 6 Французький міністр закордонних справ Бодуен заявив представникам преси, що його праця в сучасних умовинах є дуже важка. Він зясував відношення Франції до великодержав. При тому торкнувся теж відношення до Анґлії, та заявив, що Черчіль цинічно закинув Франції »зраду«. З того приводу французький посол покинув Льондон. Від тепер інтереси Франції у Льондоні заступатиме лише торговельний представник.

—o—

АНҐЛІЯ ВОРОГ ЕВРОПИ.

Женева. З Льондону повідомляють, що після німецько-французького перемиря, Анґлія задумує поширити господарську бльокаду на цілу французьку полосу, та на інші терени, що є під німецькою контролею. Значить еспанські кораблі мусітимуть задержуватися у Гібральтарі.

З того висновок, що Анґлія стала ворогом цілої Европи.

ГІБРАЛЬТАР БУДЕ ОПОРОЖНЕНИЙ.

Мадрид, 28. 6. 48 кораблів різних держав у Гібральтарській пристані готові до відпливу. Ці кораблі дожидають на охоронні кораблі з Альжиру.

Серед тих 48 кораблів є багато італійських, голяндських, данських і норвеських. Французьких немає, бо вони своєчасно відплили до Касабілянки й Альжиру.

„Тепер черга на Анґлію!"...

(Від нашого кореспондента)

Рим, кінець червня 1940.

„Тепер черга на тугу ругу!..." Від першої хвилини вістки про перемиря з Францією це речення не сходить із уст римлянина. Саме в тиждень по виступі Італії проти аліянтів — падає Франція. Тиждень жила Італія межа в межу з противником, під загрозою налетів, нічних тривог із усіми їх наслідками. В Римі населення ходило мовчки, з жадобою вичитувало німецькі й італійські комунікати з фронтів бою і зітхало: „щоб хоч швидко скінчили!" Коли ж прийшла вістка, що Франція склала зброю — як на знак чародійного кийка столиця Італії загомоніла, усміхнулася, ожила темпом щирої радости. Негайно всі вулиці замаяли італійськими і німецькими прапорами. Денеде на одному державні й по два прапори в тісній дружбі. Що це спонтанний, а не офіційний вияв захоплення тим, що Франція склала зброю, видно це по тому, що ні на монументі Віктора Емануїла, ні на Палаті Венеція, ні на Палаті Партії, ні на Палаті Браскі не повівають ніякі прапори. Бо це тільки тріюмф спонтанности самого населення Риму!

Молоді люди з прапорами обох націй ходять вулицями й осаннують. Їх гомін мішається із викликами продавців часописів, що безупинно виходять надзвичайними виданнями. На кожному кроці з полегшою у голосі, з радістю у очах, із завзяттям і ненавистю чуєте: „Тепер черга на ту другу — на Анґлію. Наші порахунки з цією »порконa« (себто: свинею) тепер вирівнаємо!".

Ви не думайте, що це якийсь штучний настрій. По упадку Франції — падає вогнище ворохобні, каламучення, підюджування у нутрі Італії. Падають осередки масонерії, та інших клік, що мали вплив на Европу. Падає гніздо шершенів, що »по сестриному« постійно шипіло в Італії.

Італієць у війні з Анґлією стане тепер на своїй історичній стопі: ненависти до Анґлії. У цьому реченні: „тепер черга на Анґлію" це охота, запал, справді раз порахуватись за всі санкції, що в такій чи іншій формі Італія зносила від Анґлії.

Так виглядає сьогодні, по капітуляції Франції, столиця Італії — Рим, що нарешті цієї ночі сукоїно без тривоги спатиме.

Про останні драматичні години самостійної Франції — за якою, як згадаємо наші визвольні роки 1918—1920, ніякого жалю не маємо, а навпаки! — ви напевне знаєте з офіційних комунікатів. Знаєте й про те, що в останній хвилині — як звичайно це буває у демоліберальному устрої! — Анґлія виготовила наспіх проклямацію: єдинення, нібито федерацію Анґлії з Францією. Чисто по жидівськи: Анґлія заявляє, що хочби вона мала покинути й свій острів, то вона перенесеться до Канади й не покине боротьби проти Німеччини. Це теж — чисто жидівський, а ніколи анґлійський вихід! Це пусті, без змісту слова!

Ми киньмо, **синтетично**, оком на історію, що попередила цю великанську війну. Подумаймо про роки 1914—1918: вона була предвісником революцій: комуністичної на сході Европи й націоналістичної в західній Европі. У 1917—1919 рр. М. Міхновський висуває ідею чистого націоналістичного характеру. Европа — як звичайно! — цю ідею конкретизує й надає їй форми; творить систему, доктрину: фашизм, націзм. Дві держави Европи: фашистівська Італія, націстична Німеччина, перевиховують народи свої, сціпюють їх і приготовляють до великого чину. І по роках говорення, ідеольоґічно - полемічної боротьби прийшла хвилина коли зброя заговорила, і сила. І падуть вигідні, теплі, снобістичні ідеї демоплютократії, ідеї жидівського інтернаціоналізму, падає Франція і Анґлія. Новий лад Европи, опертий на національній, соціяльній і економічній справедливости, йде вперед.

Зважте на одне підставове: каже Анґлія, що втече до Канади, а не перестане боротьби. Пусті слова жидівської плютократії. Бо правдиві анґлійці — по словам В. Парето — скінчились іще в XIX столітті! Бо: поки Анґлія у Канаді і — якщо переможе жидівська концепція, у чому ми в засаді сумніваємось — Америка стануть готовими до боротьби проти Німеччини, то Европа охоплена новим ладом, ставши знову правдивою Европою, зуміє і зможе протиставитись і перемогти Анґлію у Канаді й Америку. Чому? — про це іншим разом. А на закінчення скажемо за одним соціольоґом: „Війни не робиться балаканиною, політиканством, варняканням інтеліктуалів, та комбінаціями плютократів: війну робиться знанням ґенералів і вірою війська!"

М. Тибрський.

Значіння Середземного Моря

Найдавніша мапа світа, якої автором був славний грецький історик Геродот (V. ст. пер. Хр.) знає тільки осередок світа — Середземне Море. Це не саме море — Середземне — і краї на його берегах — це »світ« у понятті людей у старовині.

Хвилі одинокого, тоді відомого моря, запліднювали дії історії, творили історію. Над берегами цього моря повставали перші орґанізовані державні тіла: держава фараонів, Асирія, Вавилонія, Фенікія, грецькі держави, Картаґіна і могутня Римська Імперія.

Одначе Середземне море не давало нікому спокою. За доступ до нього, за панування над ним потекли ріки крови, хвилі цього моря багровіли від людської крови. А ці буруни понад плесом Середземного Моря котилися в різних напрямах: зі заходу на схід, з півночі на полудне чи зовсім у протилежних напрямах.

Згодом поняття світа щораз більше поширяється. Відкриваються нові шляхи морські, океанічні й роля Середземного Моря маліє, сходить на підрядну. Все таки відомим було, що паном того моря буде той, хто заволодіє ключем, брамою до нього, хто заволодіє »Геракле́вими стовпами«, відомими зі стільки оповідань і переказів моряків. »Гераклеві стовпи« — Ґібральтар, — стають синонімом панування над Середземним Морем.

Зрозумів це давно такий хитрий нарід, як анґлійці. В 1704 р. анґлійці беручи участь в еспанській сукцесійній війні, займають і обсаджують Ґібральтар своїм військом, замикають доступ чи вихід із Середземного Моря. Був це удар по середземноморських державах, зокрема по Еспанії, Франції та Італії. Цих 5 кв. км. положених високо на скалах і укріплених стали нездобутою твердинею.

Від 1704 р. тільки раз пробували щастя здобути силою цю недоступну твердиню. Коли в північній Америці вибухла війна з Анґлією, користають з цього еспанці й французи. У 1782 р. атакують вони Ґібральтар і від моря і від суші. Коли хитро продумана атака з моря не вдалася, союзницькі армії блькоюють два роки Ґібральтар. Але й блькада не принесла бажаного успіху. Анґлійським кораблям усе ж таки вдалося доставляти обложеним харчі.

Мир у Версаю під Парижем закінчив цю війну. Анґлія вправді стратила свої кольонії в північній Америці, але затримала при собі Ґібральтар. Еспанія тратить щораз більше вплив на хід історичних дій, занехує теж справу Ґібральтару, хоч ніколи не могла погодитися з цим анґлійським терням у свому державному орґанізмі. Боротьбу за Ґібральтар веде ще Франція й Анґлія живе постійно під загрозою, що може стратити цю контрольну місцевість — Ґібральтар — над Середземним Морем. Та врешті перемога Нельсона в 1805 р. над злученою фльотою Франції й Еспанії зганяє анґлійцям з очей страх перед утратою Ґібральтару. Навіть заняття французами Альжиру (1830) й Тунісу (1881) не загрожує анґлійському пануванні над Середземним Морем.

В останніх часах життєві інтереси Еспанії й Італії, що лежать саме на Середземному Морі, постійно трівожили Анґлію, яка старається своє становище на цьому морі як найбільше закріпити. В 1800 р. займає Анґлія Мальту, дальше займає пристань над Червоним Морем — Аден (1839) і Перім (1857).

З прокопанням Суеського каналу (в 1869 р.), положення на Середземному Морі знову прибирає зовсім інший характер. Вправді Середземне Море не є вже ні »світом« ні його осередком, та все таки має величезне значіння, й те значіння значно збільшилося з хвилиною віддачі Суеського каналу до вжитку, не тільки для европейської але взагалі світової політики. Із »закритої калабані«, як дехто називав Середземне Море, перетворилося воно на переїздовий, вузловий шлях світової торговлі народів.

Коли Анґлія мала західній ключ до Середземного Моря, Франція захопила східній, викуповуючи більшість акцій Суеського каналу. Властителями решти акцій були єгипетські кедиви. Саме від єгипетських кедивів за влади жида Дізраеля Анґлія викупила акції за 100.000.000 франків і тим самим здобула собі право контролі теж східньої брами до Середземного Моря. По взаїмному порозумінні Анґлії і Фріниції коштом Єгипту і Марокка (1904), панування та контроля над Середземним Мором стали привілеєм виключно цих двох держав. Життеві інтереси Італії та Еспанії зовсім знехтовано. І саме страх перед двома покривдженими народами каже тим двом державам заміняти всі острови на Середземному Морі на військові твердині.

Тимчасом історичний похід Мусолінія на чолі »чорних сорочок« на Рим.. і пробудження італійської нації. Вже в 1922 р. Італія починає розбудовувати свої бази на Середземному Морі. Франція стала перед загрозою, що Італія в слушний час відотне їй сполуку з Мароккoм, Альжиром, Тунісом, а розбудова лінії Рим — Сицилія — Лібія загрозило Анґлію. Коли ж Італія укріпила ще Додеканез, перед Анґлією виринуло на овиді марево розлуки з Кипром, Сирією, Палестиною, Єгиптом, як теж і Суеський канал висмикувався з хапчивих рук Анґлії й Франції. Здобуття Італією Абисинії затривожило на добре Анґлію в її імперіялістичних апетитах.

Східний ключ Середземного Моря висмикувався Анґлії й Франції щораз то більше, які при допомозі »червоних« хотіли поширити свою контролю на східній брамі. Три роки Еспанія кривавилася в домашній війні і в цій саме війні відродився новий ворог — національна Еспанія.

Треба було на швидку руку шукати союзників, що мали б влекшити Анґлії та Франції фронтовий удар на безпосередніх ворогів — »ревіндикаторів« Середземного Моря. Треба було знищити рух, що відроджував нації, що казав у боротьбі шукати забезпеки своїх життєвих прав. І тому Анґлія і Франція спровокували нову війну, щоби зломити силу молодих націй. Одначе ні Польща, Норвеґія, Бельґія і Голяндія не зуміли врятувати своєю кровою ні Франції ні Анґлії. По їх розгромі над Анґлією повисло страшне марево знищення. **Я. Домазар.**

Від хаосу до оформлення

V.*)

Холм, червень 1940.

Всі добре бачать і розуміють, що українське населення Холмщини потребує праці над його душею — занедбаною, викривленою, і подекуди зовсім здеформованою сусідами. Душа холмщан уявляє собою сьогодні мішанину українських питомостей з чужим наверствуванням. Хаос, що скрізь і завжди витворювався в народній душі, коли поневолені народи попадали в асиміляційні млинки.

Основним завданням нашого часу було б вивести українців Холмщини з цього хаосу на ясний національний шлях. Цю працю ввійшло в нас у практику означувати поняттям „національне освідомлення". Назва не зовсім вдатна, бо вона не вичерпує необхідної праці. Нам треба не лише освідомити холмщан, себто ділати на їх розум і ту здібність душі, що освітлює людині власне духове існування та зветься в психольоґії свідомістю, але й відживити це почуття, волю, творчі сили, всі національні питомості, витворені в українській душі тисячелітньою культурою.

Тому то ми й кажемо, що холмщан треба не лише освідомити, але й оформити, і не лише оформити, але й виховати, себто разом з повним духовим пробудженням і оформленням виробити в них уже позасвідомі звички, виробити те, що, напр., в релігійному житті називається „релігійною практикою".

Холмщанин мусить стати, так би сказати, „практикуючим українцем". Знати, що треба завжди говорити правду це одно, а мати звичку завжди й всюди говорити її — це щось інше, вище, це плід довгих вправ. Коли холмський селянин, увійшовши до волосного уряду, міркує, якою мовою говорити до війта чи секретаря; коли він таксамо міркує, що відповісти на питання про національну приналежність; коли він вагається, по якому спитатися в місті незнайому людину про необхідну йому вулицю і т. д., він ще національно неоформлений, він ще „непрактикуючий українець".

Практика це вже позасвідоме ділання, відрухове, чи, як кажуть, без надуми — ділання зі звички, а звички, як ми сказали — це наслідки довгих вправ.

Як би вояків тільки освідомлювали, себто як би вони по кожній команді думали над тим, що та як треба виконати, то вони ніколи б так блискавично не робили поворотів і напевно відрухово не кидались би в атаку, як це вони роблять позасвідомо, внаслідок довгих вправ, довгої практики.

Чи треба було все це казати, порушуючи питання про національне оформлення холмщан? Гадаємо, що так, бо невичерпне поняття „національне освідомлення" частогусто в нашій практиці доводить до половинного виконання нашої виховної праці серед народніх мас.

На Холмщині національно-виховну працю необхідно повести так, щоб одночасно із освідомлюючою працею йшла довга й вперта практика. Сотні раз мусить голосно повторити в голос холмська дітвора, юнацтво й старші люди: „я — українець" (чи українка), „Холмська Україна", „українська мова", „українська церква", щоб говорити це без надуми, відрухово. Отже практика, практика і ще раз практика.

Як найбільше вправ і як найчастіше їх переводити.

Ми сказали все це тому, щоб при укладанні собі пляну національно-виховної праці серед українського народу Холмщини та доборі методів цієї праці не робити старих помилок: не зводити їх виключно до словесних навчань, до промов, які ми так любимо виголошувати й вважаємо за головний виховний засіб, а йти до своєї великої мети головним чином через практику. *Так робили й роблять сьогодні найсильніші й найкраще національно оформлені народи: німці й італійці. Цим шляхом повинні йти на Холмщині й ми.*

Засвоївши собі цю теоретичну засаду, а можна сказати і *першу заповідь*, ми вже можемо легко сказати, з чого починати й що робити в наших містах, містечках і селах. *Із щоденних вправ починати і цими вправами кінчати.* Слів треба лише стільки, скільки їх уживає добрий, досвідчений військовий старшина, себто якнайменше, лише для короткого, ядерного пояснення, що й як робити.

Само собою виринає питання: хто ж має виконувати ролю цього старшини, керманича вправ? Відповідь ясна: в першій черзі — батько й мати, в другій — брати й сестри, в третій — учитель і священик, а далі — „Рідна Хата" і кожний інтеліґент, кожний національно вихований селянин і міщанин.

Коли б кожна з названих осіб при кожній нагоді ставила питання: Хто ми такі? Як називається наша земля чи країна? Якою мовою балакаємо? Як називається наша церква? Який наш прапор? Який наш герб? і т. д., і коли б ми довели до того, що відповідь була б без надуми, відрухова, то перша вправа була б виконана.

Друга практична вправа — вживання української мови в розмові з чужинцями на кожному кроці, особливо в містечках і містах, на вулиці, в крамницях і на базарах.

Третя — рисування чи роблення з різного матеріялу гербу й прапору та прикрашування ними хат, шкіл, помешкань орґанізацій, кімнат чи саль, в яких відбуваються сходини й т. ін.

Далі йдуть портрети й бюсти славних людей українського народу з вправами щодо імени, прізвища й діяльности; відомості з ґеоґрафії та історії, народне мистецтво: писанки, вишивки, пісні, бандура; праця гуртом і т. д. Все шляхом повторення, шляхом вправ, практичного застосування.

Згідно з пляном нашого проводу, в „Українських Допомогових Комітетах" та їхніх „Делеґатурах" у повітових містах мають бути референтури „Опіки над молоддю й родиною", які й будуть вести національно-виховну працю серед широких мас українського населення. Отже буде вже провідний орґан у ділянці перевиховання батьків і виховання їхніх дітей. І сподіємось, що цей орґан виконає своє завдання найкраще. Але при умові, що буде мати по-перше, ясний, науково і досвідно обоснований плян праці та відповідні методи її і, по-друге, необхідний апарат — підготованих людей.

Знаємо, що істнує „заочне теоретичне навчання", але „заочних вправ" не знаємо. І бути їх не може. Вправи, бодай напочатку, відбуваються під безпосередньою кермою людей, що цю вправу вже мають і теоретично до своєї ролі підготовані.

Тому ми повинні б дати нашим містам, містечкам і селам численних інструкторів національно-духового виховання. Не уявляємо собі господарських чи спортових вправ без таких інструкторів; не можемо уявити собі без них і національного виховання.

Саме на таких інструкторах оперте національно-суспільне виховання дітвори (від наймолодшого віку) й молоді в Італії. Те саме бачимо й в Німеччині. На той самий шлях станула перед війною і Польща, коли рішилась у приспішеному темпі асимілювати нашу молодь, а почасти і старших людей. Вона висилала на Волинь і Полісся в часі літніх ферій сотні студентів і студенток (т. зв. „обози академічні"), які мали завданням безпосередньо, шляхом вправ, оформлювати душі наших людей на свій лад. Іншого шляху нема й для нас. Коли ми хочемо перевиховати чи виховати холмщан на добрих українців і українок, мусимо дати містам, містечкам і селам відповідних інструкторів.

Одночасно ми могли б розвязувати й питання безробіття серед інтеліґентів, яке ми порушили в своїй першій статті п. н: „Руки до праці й праця для рук".*)

Зрозуміла річ, що інструктори національно-суспільного виховання мусять бути належно підготовані до своєї багато-бічної праці. Таке підготування можна їм дати шляхом коротко-речинцевих курсів, потреба яких мусить бути вже сьогодні визнана пекучою. Зреалізування ідеї курсів для інструкторів (інструкторок) національно-суспільного виховання повинна бути одним із перших завдань Українських Допомогових Комітетів. Фінансова сторінка цієї справи виявляється не такою важкою справою, як би це могло здаватися на перший погляд.

Але це окреме питання.

В. Островський.

*) Гл. »Краківські Вісті« чч. 48, 50, 54 і 57.

*) Гл. „Краківські Вісті" ч. 48.

Холмщина і Підляшшя

В 54-ому числі „Краківських Вістей" появилася III. частина статті п. В. Островського п. н. „Чергові завдання Холмщини", в якій автор критично розглядає вартість та значіння вживаних тепер назв: Холмщина і Підляшшя. Тому, що деякі з висловлених шановним автором тверджень та поглядів суперечать історичній правді, позволю собі подати декілька завваг, щоб серед читачів „Кр. В." не поширювалися помилкові переконання.

Це правда, що за княжої доби назви Холмщина і Підляшшя були невідомі, та що обі ці области (хоч не через цілий час) належали до наділу волинських князів. Все ж таки з того не виходить, щоб ці назви та зокрема назву Підляшшя вважати підрядними. Майже до кінця XI. ст. до Волинського наділу належала також пізніша Галицька земля, а в XIV. ст. назвою Волинь означували цілу Галицько-Волинську державу, та все ж ніхто назви Галичини не стане вважати за підрядну назві Волині.

Автор вояє зі сепаратизмом підляшан і твердить, що Підляшшя — це первісно польське „Подлясє", перероблене пізніше на український лад; що є одна Холмська земля, а Підляшшя лише частина Холмщини; що всі землі ліворуч Буга у княжій добі творили цілість і тому обстоює, що для означення цілости українських земель ліворуч Буга треба вживати назви „Холмщина", а назва „Підляшшя" може залишитися лише як назва підрядна на означення північної частини Холмщини. Тут усе баламутне. Назва Підляшшя не повстала з польського „Подлясє", але навпаки українську назву „Підляшшя", себто край положений біля Ляхів (прирівнати: Під-карпаття, Під-кавказя, Під-замче, під-гіря, під-городдя і ін.) поляки перекрутили на „Подлясє". Опісля Підляшшя не обмежується лише до земель на лівім березі Буга, але більша його часть простягається на правому березі цієї ріки; Дорогичин, Мельник, Більсько, Берестє, Камянець Литовський також належать до Підляшшя, що сягає на півночі до Нарову, на північному сході по вододіл між Бугом та Припятю. Що ж торкається політичної приналежности Холмщини і Підляшшя, слід тямити, що пізніша Холмщина вже на заранні історії виступає як окрема територія „Червенських городів", відтак прилучується до Волині, але при смерти Мстислава Ізяславича (1170 р.) відділюється на Забужу Белз і Червень як окремі княжі столиці, які пізніше, за Данила, обєднуються з Галицькою землею, не з Волинню, що оставала в руках Василька та перейшла на його сина Володимира. Щодо Підляшшя, то воно від 1088 р. до середини XII. ст. належало до Туровo-Пинського (Поліського) наділу, відтак вернулось до Волині, але в 1238 р. Данило прилучив західню його частину (Дорогичин,

ську волость) до Галицької землі, лишаючи при Волині лише Берестейщину. Щойно за Юрія I обі частини Підляшшя злучилися знову разом.

Помиляється ред. В. Островський, якщо каже, що за польських часів назва „Земя Хелмска" охоплювала Холмщину разом з Підляшшям. За часів давньої Польщі „Земя Хелмска" простягалася на північ лише до р. Володавки, лівої притоки Буга, і належала до т. зв. Руського воєвідства (Галицької землі). Окреме воєвідство творила Белзчина разом з Червенською волостю. Підляшшя було знову поділене на дві частини: західне (Дорогичинська волость) входила до т. зв. „Подляского" воєвідства і належало до властивої Польщі (Корони), східне (Берестейщину) приділено до Полісся і цим самим до великого Литовського князівства.

Так в телеграфічному скороченні виглядала бувальщина Холмщини і Підляшшя. Проте обі назви є політично зовсім рівнорядні, їхнього відношення до себе не слід прирівнювати до відношення назв: Галичина і Гуцульщина, тим менше, що ця остання ніколи не мала політичного значіння.

Що Холмщину вже в старих часах називали Україною, про це маємо більш авторитетне свідоцтво ніж Н. Теодорович, а саме Галицько-Волинський літопис (під р. 1213), відкіля Теодорович взяв цю звістку.

Проф. д-р М. Кордуба.

З голосів преси.

Французькі настрої

У передовій статті п. н. »На дорозі до нового мира« у »Дойче Альґемайне Цайтунґ« з 23.-го ц. м. її автор, Ганс Фрідріх, подає дуже цікавий перегляд французьких настроїв перед війною, підчас неї та вже після останньої катастрофи. Ці настрої дуже змінливі. Вже надовго перед війною французьке громадянство уявляло собою загадку, бо з одного боку в ньому щораз більше було людей, які розуміли безглуздість та нереальність версайського мира та схилялися до думки піддати деякі постанови того мира ревізії, з другого боку у Франції шаліла дурійка збросння, погроз та впертого зберігання версайських здобичей. Винувата була у цьому париська преса, радіо та парляментаристи з своїми призначеними на експорт промовами. У висліді витворилась була психоза, яка казала вірити французам у байку, що німці це варвари, які хотять поневолити всю Европу та що кожний німець думає тільки про те, щоб насилувати французьких жінок і різати дітей.

»...Прогалина, яка була між внутрішньою нехіттю воювати та тією небезпечною психозою, тримала французький нарід і в початках війни у постійному роздвоєнні, тимбільше, що француз по своїй вдачі — хоч і підкреслює високопарно свою пошану для розуму — аж надто податливий на настрої хвилини. Бо як інакше пояснити собі ті величезні хитання настроїв, що мають свою окрему сторінку у французькій історії: те захоплення для Людвика XIV., яке скінчилося обкиданням камінням його домовини, те опяніння кровю у париської юрби підчас терору, яке скінчилось вбивством Робеспера та баговинням корупції і розгульного життя! Як інакше пояснити собі те захоплення Наполеоном, яке вродилось в оклику »геть з цісарем«, щоб знову на короткий час відродитись у спонтанічному вибуху та знову пірнути у хвилях повного віроломства.

Тепер та настроєвість французів, використовувана безоглядно для політики залежности, довела до швидкого психічного заломання та до панічного страху перед німцями. Перед народом відкрилась разом з програною армії пропасть розпуки, в яку він кинувся наосліп та без стриму. У великанській висоті знімається тепер перед французьким народом і перед світом вина урядів, пропаґандистів, нацькувачів, які взяли на свою совість те, що впродовж 7-ми довгих літ затаювали правду, спиною відвертались до фактів, ногами толочили примітивний політичний розум, який повинен був казати їм бодай обєктивно пізнавати здогадного ворога та не тримати всього французького народу у глупоті й брехні...«

Автор пригадує запаморочення французів у 1918 р. після аліянтської перемоги, як то французи ліпили новий мир всупереч усім розумним засновкам. Переходячи до умов теперішнього перемиря, автор звертає увагу на строго річевий німецький підхід, в якого основі лежить факт — дальшої війни з Анґлією.

»...Французи, які віддали були себе у залежність від Анґлії, мусять нести тепер тягар наслідків, що їх диктує воєнна ситуація. Вони мусять передусім освідомити собі, що їх союзник Анґлія ще не хоче заперестати воювати і що тому треба спершу знищити її до нащаду, поки можна буде творити новий мир в Европі«.

—o—

„А тепер до Анґлії..."

В усій без виїмку німецькій пресі панує одностайний погляд, що після переможного закінчення війни у Франції прийшла черга на війну безпосередньо проти Анґлії та на перемогу над Анґлією. Найяскравіше висловлює цю думку центральний німецький часопис »Фелькішер Беобахтер« з 20-го ц.м. у передовій статті під повищим наголовком. Починається ця стаття відразу ствердженням:

»Знищення французької армії зближується до кінця (та стаття була писана ще перед підписанням воєнного перемиря — Прим. Ред.). Найважніший та найсильніший анґлійський сухопутній меч Анґлії щез із поверхні цієї війни, як щезли польські, норвежські, голяндські, бельґійські допомічні війська Великої Британії. Анґлія стоїть сама. Преса й радіо Черчіля сповістили світові, що »Анґлія ніколи так добре не боролася, як тоді, коли боролася сама«. Це пуста й суща брехня. Бо Анґлія взагалі ніколи проти рівнорядного — не кажучи про сильнішого — противника не боролася, хіба, що Черчіль називає війнами звичайні наскоки на слабі малі народи, як голяндці, бури, сіямези, або палестинськ араби.

Тепер світ вперше переживатиме цікаве видовище, як британці будуть битись в отвертому полі, коли не можна надужити ніяких чужих народів, як нагрудного щиту при атаці і як тилової охорони при втечі...«

Зі місту останньої промови Черчіля, що його подає автор статті, довідуємося, що Черчіль скинув вину за програну Франції виключно на французьке командування та що сам ще хвалився, що навмисне післав до Франції лише мало війська і летунської фльоти, щоб головна англійська військова сила »не зужилася«. Мало того: Черчіль не завагався грозити Франції, не беручи зовсім під увагу її безвиглядної стратеґічної ситуації та всієї траґедії французького народу:

»Французи (казав Черчіль) виставлять на ризико гри свою велику шансу та свою будучність, якщо не будуть далі вести війни згідно з тими їх договірними зобовязаннями, від яких ми їх не звільнюємо.«

Що торкається конкретних анґлійських приготувань до оборони на випадок німецької атаки, то Черчіль заявив, що на анґлійському острові є $1^{1}/_{4}$ міліона мужчин під зброєю. До того міліона і чверть війська зараховує він »350 до 400 тисяч вояків, яких ми у доброму стані перевели назад з Франції«. На іншому місці Черчіль згадав про »врятованих 100.000 французів

У другі Роковини

Червень, це один з місяців, в якому досі не святковано у нас ніяких річниць, хоча у тому місяці діялись у минулому події, а саме т.зв. чортківська офензива, один з най більше блискучих походів в польсько-українській війні, перемога під Чортковом 1919 р.

Чому не святковано у нас якраз тієї радісної річниці, коли святкувалось інші, часами такі сумовиті.

Нікуди правди діти, що душа наша не любується в дурових акордах, що оте „моль" манить більше вухо, бо ми вже так і навикли сумувати. Та в тому випадку ще інша причина. За часів Польщі відсвятковувати річницю чортківського бою не було змоги, тому і тепер вона пройшла непомітно. Кожна така річниця зазначена і в календарі і в тямці, а цю треба би що йно ввести. А шкода, що проминула вона без відгуку...

Та є ще один памятний день у червні. Він теж звязаний із чортківською подією, це — річниця смерти її учасника, ґен. Мирона Тарнавського.

Память про Нього залишиться повсякчас. Память про ґенерала-батька, ґенерала-вояка, ґенерала — справжнього товариша зброї, що ділив разом труди, жив так близько з вояцтвом, переживаючи із ним дні важкі та радісні, дні щастя і зневіри. І так було за часів, коли ще командував австрійськими частинами, де були й українці і в УСС, а згодом в УГА.

Про ґенерала Тарнавського згадує не один, що мав нагоду з Ним зустрічатись. Він уже в тодішніх часах поводив себе так, як буває тепер у німецькій армії. Це справжнє »камерадшафт«, тоді ще так мало прийняте а то й незнане у вищих старшин, підходило вже вдачі ґенерала. Він не виносився, не гордував і хоча був вояк з крови й кости, то був і справжнім товаришем зброї, батьком, що вмів приказувати і прихилити серця.

Не диво, що згадки про Нього залишилися і в чужих джерелах, у причинках до історії світової війни. І так у одному рішальному бої 1914 р. визначився ґен. Тарнавський, тоді ще командант сотні 35 пп. австр. краєвої оборони. Це був кривавий бій під Ярославичами, біля Зборова, останній з боїв на білу зброю, в якому царські війська вирішили похід на Галичину. Розбиті австр. кінні полки подались на Захід, піхота пішла у розтіч. Лише в одному місці не змогла царська кіннота дати собі ради в атаці. Це з рештками цього 35 полку краєвої оборони, що зібрав і командував ними тодішній сотник Мирон Тарнавський. Він скупчив ці рештки при собі очайдушно відбиваючи наступ за наступом. Поля і яруги на узліссі Ярославич покотом встелили людські та кінські трупи. Атака за атакою відбивалася як розгукана филя об морську скелю. І таки розгін був здержаний, ворожа навала зазнала стриму.

І такий був Тарнавський як командант полку і такий опісля як ґенерал. Завсіди на переді, завсіди з хлопцями. Його відвага, доброта для того вояка, чи старшини зєднували Йому не тільки любов, але й вірність та послух до останку каплі крови.

Ґен. Тарнавський пережив цілу визвольну епопею у всій її широкій скалі траґізму. Пережив до Збруча і за Збручем, чотирокутник смерти і похід на Золотоверхий. А вернувшись, після важких боєвих трудів, зазнав і лихоліття повоєнних років.

І тоді як Його вояки стали перековувати мечі на плуги, а старшини класти нові підвалини під розбудову економічної сили, Він піддержував їх вірою у краще завтра, заєдно прислухувався до голосу »хлопців«, як батько дорожив ними. Так до останку. До 29. червня 1938, коли замкнув на вічний сон повіки.

Саме тієї суботи річниця Його смерти

Дінкірхен«. Автор звертає увагу, що в катастрофальної поразки у Фляндрії офіційний англійський комунікат подав цифру врятованих англійських і французьких вояків, що переїхали на англійських кораблях, разом на 335.000, а не на 500.000, що їх тепер вигадав Черчіль. »Але й ота первісна цифра, це безсоромна брехня, бо в дійсності змогла врятуватись з фляндрійської катастрофи тільки дробина того числа«. Щодо »пів міліона добровольців«, які ніби то складаються з англійців, які мали власні рушниці, то »Фелькішер Беобахтер« погрожує »брутальною безоглядністю« супроти всіх тих, які вмішувались би активно до воєнних дій, не будучи членами реґулярної армії. Коли б англійці мали свідомість своєї ситуації, то повинні би розстріляти Черчіля, як того злочинця, що виставляє ввесь нарід на погубу.

»...Бачимо руку Провидіння у тому, що бритійська держава у часах свого найважчого іспиту має як свого керманича людину, яка просто з певністю лунатика жене ту державу у пропасть«.

——o——

Німецька преса про події над Балтиком

У »Кракавер Цайтунґ« з 25. ц. м. находимо вступну статтю головного редактора того часопису Вільгельма Царского на тему останніх подій у балтійських державах. Автор каже на вступі, що нова Европа матиме обличчя таке, яке відповідає правдивому укладові сил. Пригадує підписання відомих договорів між балтійськими державами та СССР та переповідає останні події, що скінчилися ультимативними вимогами Москви до урядів балтійських держав та вмаршом совітських військ до Литви, Латвії й Естонії. Автор підкреслює заяви міністрів тих балтійських держав, що »суті підстави державного устрою не є змінені. Законне право щодо приватної власности й маєтку не буде нарушене. Червона армія ввійшла до Литви не на те, щоб змінювати державний устрій або переводити окупацію«. Автор наводить ще інші подробиці на доказ, що »обсада військових позицій над Балтиком не означає скасування самостійности військової сили балтійських держав«.

»Статистика подій над берегами Балтику, до якої слід теж вписати недавнє наближення між Гельсінками та Москвою, є причинком до загального нового порядку в Европі, в якому життєво сильні великодержави простягають свою охоронну руку над малими державами, які не повинні більше служити експльоатації плютократів«.

У тому самому числі німецького щоденника маємо повний текст офіц. совітського комунікату, що здементував поголоски про ворожий супроти Німеччини характер совітської акції над Балтиком. Німецька редакція від себе додала прихильний коментар, в якому признає, що акція СССР. це ґарантія виконання пактів неаґресії між балтійськими державами та СССР.

Настрої та події в Америці

У спеціяльній кореспонденції з Вашінґтону »Америка на роздоріжжі« та окремо в листах з Італії займається »Франкфуртер Цайтунґ« з останньої неділі про останні цікаві події у Сполучених Державах. Цією подією є призначення міністрами двох відомих республиканців Стімсона і Кнокса, себто ніби противників демократа Рузвелта, та одночасно димісіонування дотеперішн. військового міністра.

»Що президент думав собі, коли він приняв до свого уряду двох відомих республиканців, про це не легко міг би сказати й американець. Знаємо лише, як він сам мотивує той крок назверх та що про нього кажуть республиканські противники. Треба вірити журналістам, які кажуть сьогодні, що републиканська партія відповіла на вступ її членів Кнокса і Стімсона до Рузвелтового уряду — негайним скресленням їх імен з партійної листи. Обидва політики — мовлявши, діяли зовсім, як приватні особи, здавна відомі як прихильники американської інтервенції в европейській війні. Про Стімсона крім того відомо, що він прихильник Рузвелтового пляну про заведення обовязкової військової служби. »Демократична партія« — заявив лідер републиканців Гамільтон, — »стала тепер воєнною партією«. Інший визначний републиканський діяч, який може навіть буде кандидатом при президентських виборах, заявив, що поведінку Рузвелта треба розуміти, як крок в напрямку до війни.

Одночасно закидають Рузвелтові, що зміни на чільних урядових становищах (військове міністерство та уряд маринарки) є доказом, що теперішня політика оборони краю потерпіла невдачу та що це є ще один арґумент, чому Рузвелта не треба вибирати знову президентом. Цей арґумент тим сильніший, що дотеперішній військовий міністр Вудрінґ відійшов мабуть тому, що не хотів ослаблювати американських збройних сил продажю воєнних припасів західним державам та вважав ту продаж великою помилкою.

Франк Кнокс, отже один із нових міністрів, заявив, що Рузвелт запевнив його, заки він вступив до уряду, що не зголосить втрете своєї кандидатури, — це теж вістка, яка викликала сензацію, але яку треба мабуть вписати на конто виборчої тактики Рузвелта. Загально думають, що вигляди Рузвелта стали менші. Гадають, що републиканська партія виступить тепер під гаслом: »не вдаватись в ніяку інтервенцію«, дарма, що досі вона схильна була проголошувати тезу: »не війна, лише достава зброї для західних держав«.

У кореспонденції з Вашінґтону співробітник »Франкф. Цтґ.« пише, що в американському громадянстві панує щораз глибше переконання, що Німеччина таки переможе. На цьому тлі повстали в Америці два табори: один каже, що тимбільше Америка повинна займатися лише своїми внутрішніми справами, другий страшить американців німецькою небезпекою. Рузвелт покликанням двох републиканців до свого уряду хотів викликати враження, що він створив одностайний фронт. Республиканська партія відповість на це перейменуванням своєї партії на »партію мира«. Проблеми закордонної політики відсунули в Америці в тінь всі інші справи. Всі цікавляться не тільки війною, але питанням, що буде після війни. З уваги на президентські вибори, які відбудуться в листопаді цього року, партійні маневри та громадянські настрої в Америці мають величезне значіння.

Припинення боїв та перемиря

ЩО УЯВЛЯЮТЬ СОБОЮ ЦІ ДВА ПОНЯТТЯ В РОЗУМІННІ МІЖНАРОДНЬОГО ПРАВА.

Припинення боїв (Waffenruhe) перериває боротьбу на короткий час для деякої мети, наприклад для поховання вбитих.

Перемиря (Waffenstillstand) перериває боротьбу цілої армії, або дуже значної частини в моменті, коли сторони бажають заступити голос гармат голосом дипльоматів. Перемиря попереджує майже завсіди підписання мира. Це наче його предвісник. Гаський реґулямін про права й звичаї війни на суходолі з 1907 р. згадує тільки про перемиря й ділить їх на **місцеві** й **загальні**. Під місцевим (льокальним, тобто обмеженим у просторі) перемирям, можна розуміти здержання вогню.

Підписання договору про припинення боротьби, треба заздалегідь подати до відома армії. Тому то й обі договірні сторони, німецька й французька, визнала необхідним для такого повідомлення час 6-ох годин і погодилися на такий час. Боротьба настає негайно з повідомленням, або в хвилині, устійненій у договорі (38 артикул).

Нарушення договору (а таке можливе й трапляється), що за нього спадає вина на другу сторону, дає **право почати боротьбу**. Згідно з гаським реґуляміном, **легке нарушення для цього не вистарчає. Важке** нарушення дає право **виповісти договір** і тільки в **наглих** випадках можна **негайно** почати ворожі дії (40 арт.). Гаський реґулямін зазначує, що **вчинок приватної особи**, що стався з її власного пориву, дає тільки **право домагатися покарання винного й відповідно до обставин — до винагороди шкоди** (41. арт.). В »приватній особі« розуміє реґулямін **одиницю**, що ділає без наказу відповідального команданта.

Гаський регулямін не говорить, що перемиря перериває боротьбу, але що **перериває воєнні дії**, тобто вживає поняття, що охоплює не тільки збройну боротьбу, але загалом **відпорні й зачіпні акти**, а саме сипання заборол, копання стрілецьких ровів, ставлення дротяних засіків. Але треба сумніватися, щоби воюючі сторони стрималися від усіх цих актів. Хто ж врешті зможе їх контролювати в районі їхніх ліній? Вважають, що сторонам не вільно посунутися вперед, ані боротись зі зброєю у руках. Врешті — **їхня воля необмежена**, коли в перемирю не зазначено інакше.

Припинення боїв кінчиться з хвилиною, коли мине умовлений речинець, або наслідком **виповідження**, що може бути речинцеве, або безречинцеве. В цьому останньому випадку договір **кінчиться з хвилиною повідомлення ворога**.

Все те, очевидно, **писані закони**. Та й мають пошану, коли обі сторони, бодай приблизно однаково сильні. Коли ж цього немає — тоді мовкнуть цілком, або загалом не входять у рахубу приписи зперед 33-ох років. Коли й місто, де вона народилися, перестало бути тим, чим було ще місяць тому.

Німецько - французьке перемиря, що заіснувало у виїмкових умовинах — має й виїмковий зміст та значіння. Тому й виїмково обережно та з пошаною мусить ставитись до нього одна із договірних сторін, коли не бажає довести до остаточної заглади націю, що так дошкульно скривавилася оце вже вдруге продовж одного чвертьстоліття. (-ий)

ЦІСАР МАНДЖУКО В ТОКІО.

З нагоди 2.600-их роковин японського цісарства прибув до Токіо цісар Манджуко. Він приїхав до Японії на японському воєнному кораблі. У пристані Йокогамі витали його маси народу окликами в честь гостя.

На двірці у Токіо привітав його цісар Японії з членами уряду і цісарською ріднею. У Токіо побуде цісар Манджуко 8 днів.

Ґібральтар

Війна на Середземному Морю актуалізує і питання Ґібральтару. Продовж століть були спроби його здобути, нпр. у році 1705. зі суші, в році 1782 з моря. Обидва напади відбито без більшого труду. Ці дві невдачі витворили довкруги Ґібральтару міт, легенду, що не розвіялася ще й досі.

Та нині виринає питання, чи цей міт встоїться й перед модерною технікою зброї. Цікавість тим питанням збільшується тим більше, що німці здобули новими методами наступу непоборні заборола і твердині, а деякі такі, як Літтіх, Ебен Емаель і ін., не коштували більше часу, як кількох годин. Характеристичною ціхою модерних систем укріплень, що відноситься передусім до лінії Мажіно й Зіґфріда, є те, що вони простяглі й мають глибоке приступове розташування. Їх до певної міри можна б назвати рухомими, бо в їхньому просторі можуть з невичайною швидкістю порушатися великі військові континґенти. В противенстві до того, оборона Ґібральтару мусить бути нерухома, вона мусить вдоволитися тільки тою зброєю, амуніцією й провіянтом, що їх нагромаджело в середині фортеці. Отож Ґібральтар хоча б навіть був озброєний найновішою зброєю, то всеж таки в огляду на його розположення й будову він уже перестарілий.

Ці недомагання й слабі місця самої споруди фортеці, можливо й не мали б рішаючого значіння, якщо б атака наступила тільки зі суші. Фортеця вбудована в природню скалу. Вона положена ніби на півострові, що з континентом звязаний на півночі заледви на один кільометер широкою смугою. Для піхоти в наступі ця вузина смуги найбільші труднощі, бо випад нею можуть робити рівночасно тільки невеликі сили і так скупчені, що були б найкращою ціллю для оборонної зброї. Та при нинішній піонерській техніці, що вже своє тверде слово сказала в часі німецької офензиви, та при тісній співпраці піхоти, артилерії й летунства, наступ зі суші має великі вигляди на осяги.

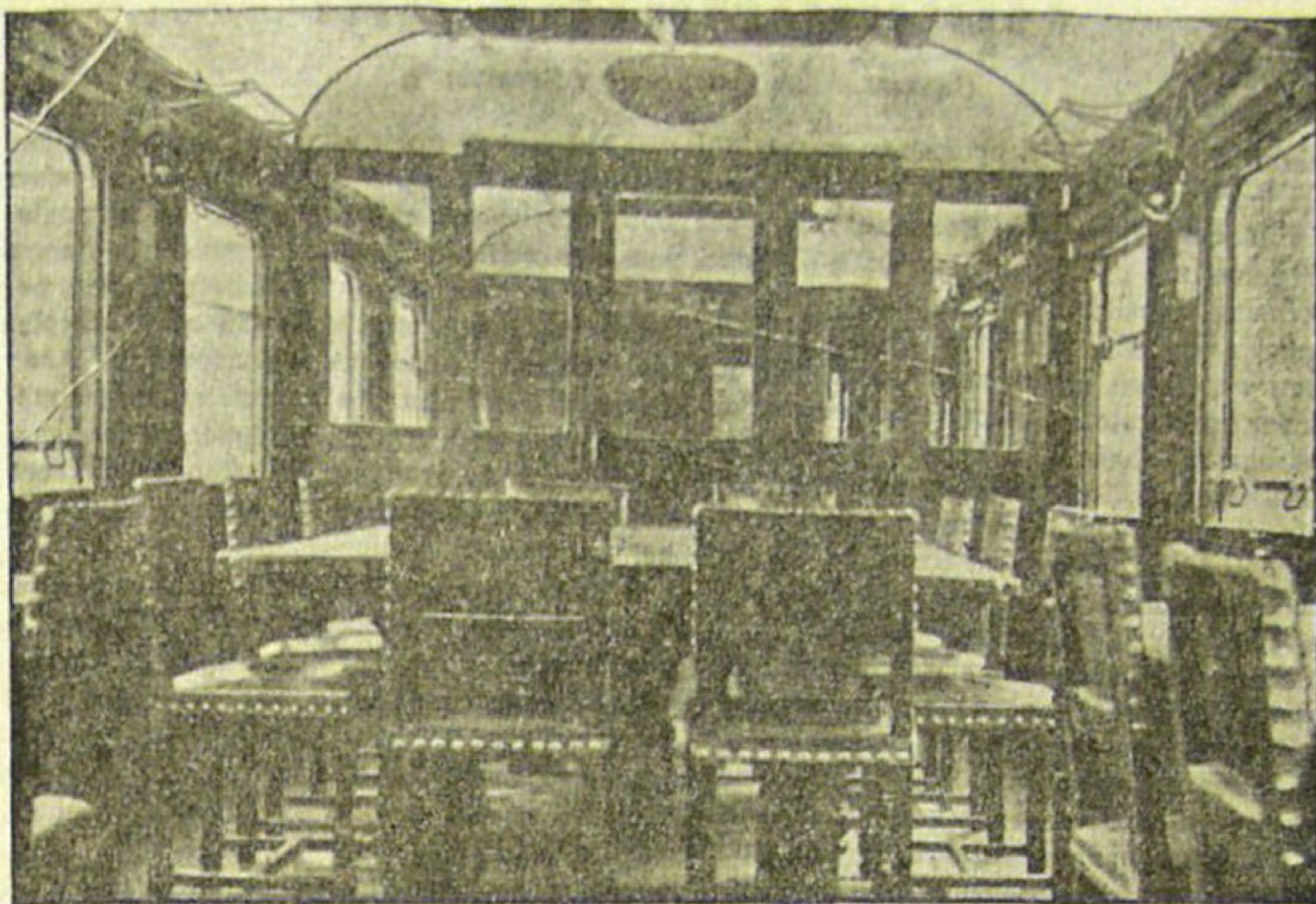
Найбільше слабе місце Ґібральтару, це його нездатність до оборони проти нападу з повітря. Правда, його гарматні дула спрямовані проти морських цілей є дещо перестарілі, а протилетунська артилерія вовсім модерна. За протилетунську оборону подбав останній ґубернатор Ґібральтару, ґенерал Айронсайд. А всеж таки протилетунська оборона, це Ахілева пята Ґібральтару, бо вона мусить бути на вільному місці й мати вільний вид і спроможність найшвидших оборотів. Ґібральтар можна би продовж дуже короткого часу, зробити супроти летунського нападу прямо безборонним. Зенітна артилерія, саме тому, що мусить мати ясний вид довкруги й на всі боки порушатися, поставлена в Ґібральтарі на найвищі місця й її з усіх сторін видно так, що для ворожої артилерії вона вимріяна ціль.

Це саме відноситься і до важкої артилерії. Вся вона здебільша на вільному місці. Наприклад 30 цм. гармати стоять також на найвищих і найвидніших місцях. До їхнього розміщення причинилися ті самі передумови, що й до протилетунської артилерії: могти на всі боки стріляти. 23 цм. гармати уставлені головно на терасах, що їх побудовано на південній стороні скали і вони нічим не криті.

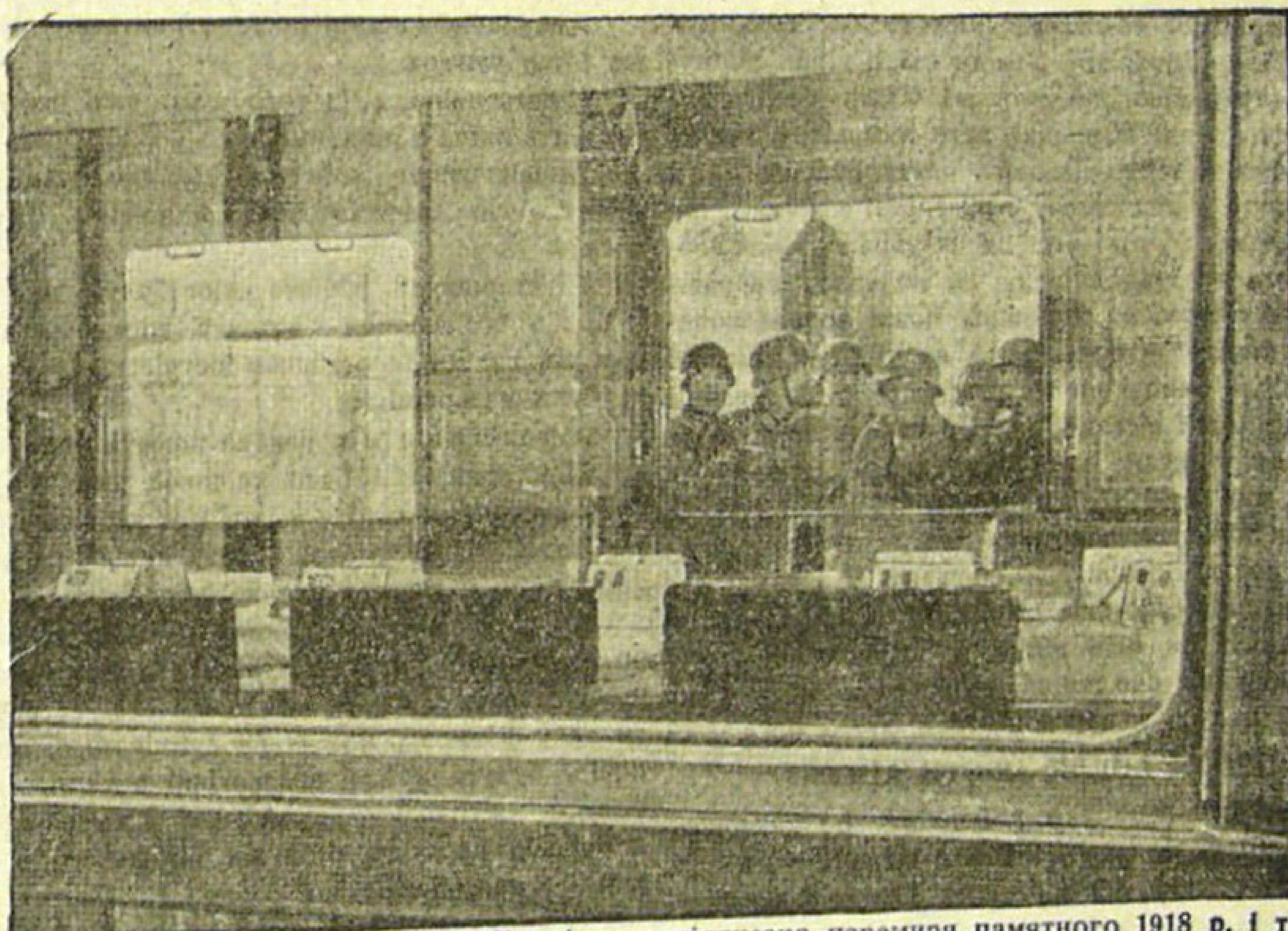
Практично можна б це зібрати так: Ціла протилетунська оборона Ґібральтару, подібно як і обидві катеґорії найтяжчих гармат стоять на вільному, нічим не криті перед ворожим вогнем, а тимсамим наймогутніша оборонна зброя найскоріше може бути вилучена з оборони.

Так як справи маються нині, можна вважати, що до військової боротьби за Ґібральтар взагалі не прийде, бо вирішення майбутньої долі, значить державної приналежности Ґібральтару, готово наступити вже на інших побоєвищах. Та хоча би й до військового вудару в Ґібральтарі не дійшло, то міту тої фортеці вже не дасться вдержати.

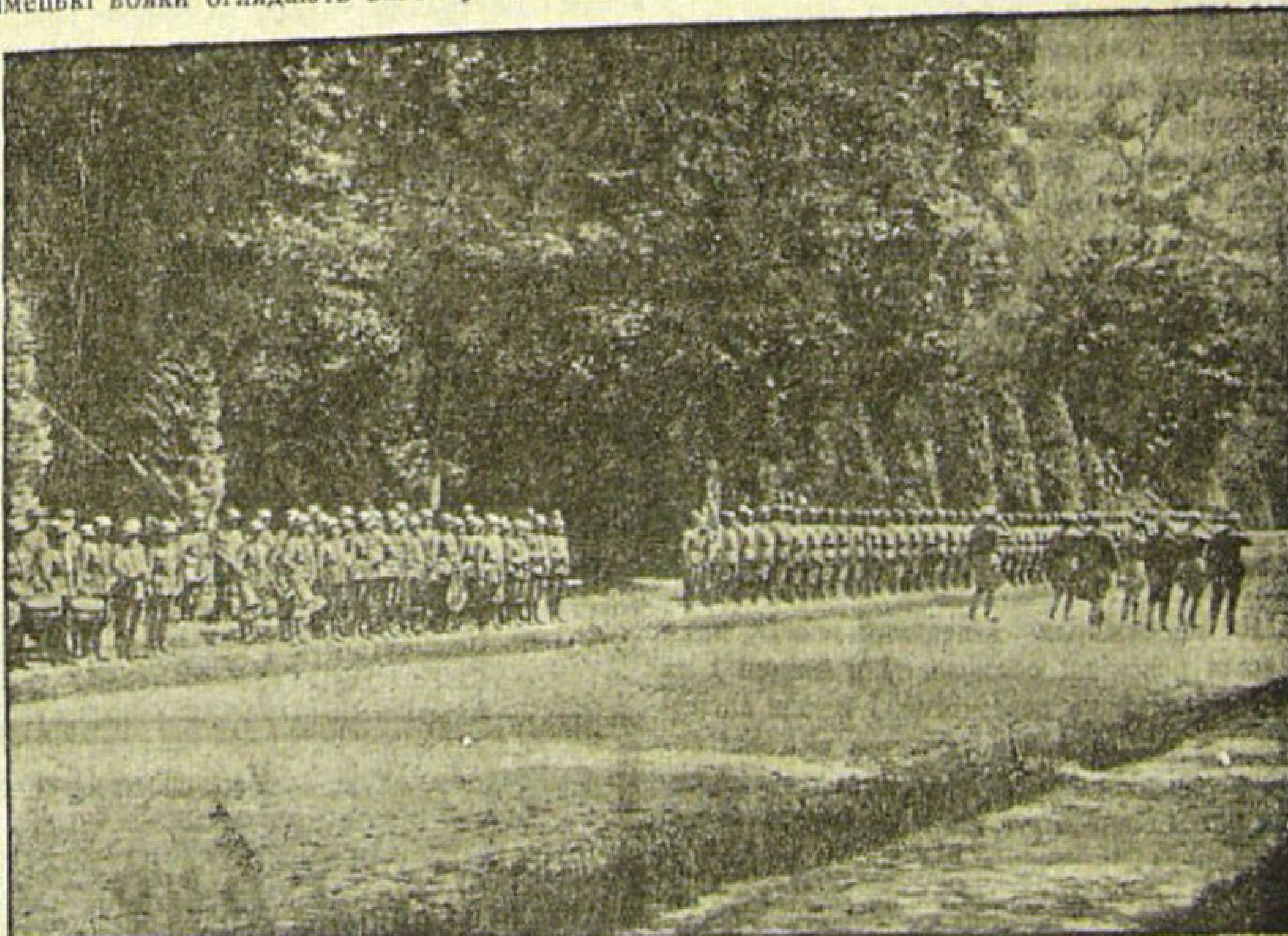
Перемиря у Компієн

Історичний вагон у Компієн, де підписано вже друге перемиря.

Німецькі вояки оглядають вагон у Компієн, де підписано перемиря памятного 1918 р. і тепер.

Французька делеґація проходить поруч німецької почесної сторожі.

Анґлія боїться наступу Німеччини на Ірляндію

Як уже відомо Німеччина тепер користується побережжами Франції, Бельґії, Голяндії і Норвеґії проти Анґлії. Це дуже тривожить анґлійських державних мужів. Зокрема боїться Анґлія, щоб Німеччина не повела наступу на Ірляндію. В Анґлії вже переконані, що німецька фльота в Норвеґії здібна до швидших воєнних дій, ніж анґлійська.

Анґлійська преса підкреслює, що слід негайно скріпити анґлійські ґарнізони в Ірляндії. »Ню Кронікл« відмічує, що анґлійські війська в Ірляндії повинні вже тепер вибрати безпечне місце до протинаступу, а не ждати, поки німецька армія не почне наступати. Таким безпечним і пригожим місцем на думку анґлійської преси є Ельстер.

Пропамятні дні

(Продовження репортажу з Берліна).*)

Враження Жуана Томе з прогульки на західні побоєвища прецікаві. В минулому тижні виїхала кольона, з 10 авт Начальної Команди Німецької Армії з Берліна, під проводом підполк. д-р Блява. Італійці, еспанці, норвежці, шведи, трьох заступників американських інформаційних бюр і ню-йорської преси переїхали протягом шістьох днів дві тисячі кільометрів слідами наступу німецької армії, побоєвищами Голяндії, Бельгії та північної Франції. Звітодавець Томе передав прекрасні картини своїх спостережень. Ось замітніші з них:

»На ринку міста Мебуж ані один дім не зацілів, з 25.000 мешканців залишилося лише 200 і їх кормлять тепер кухні німецької залоги. А на площі цілком ненарушений наче удуховлений стоїть памятник Дантона. Безрадно дивимося на цей памятник французької революції і майже не можемо цього всього зрозуміти. Припадок чи розвага? Чи ж німецькі літаки аж так добре ціляють? Коли ми пізніше оглядали ненарушені памятники та церкви по інших містах Франції, мусіли прийти до переконання, що це все роблено з розвагою«.

Або така спроба прослідити причини французької паніки і безголовя: »Мебуж, Кассель, Бульонь, Кале, Дінкірхен. Усюди сліди війни примушують страшенно дивуватися! Сліди блискавкового заскочення! Німецькі лети з повітря мусіли відбуватися з секундальними перервами, бо лише так можемо пояснювати страхітливі картини, що їх оглядаємо. Мертві коні ще в упряжі, наладовані гармати на становищах, на половину порожні пляшки з вином, на половину повні вози з польовими кухнями — все вказує на те, що німецькі налети були ненадійні. Чи ж французи й англійці ніколи не мали вісток? Чи їхні обсерватори ніколи не повідомляли про налет нищильників? Як сталося, що сотні возів знищено на одній площі? На всі ці питання тиснулися мені всюди одна відповідь: повне опанування повітря німецьким летунством, що стало фактом від першого дня офензиви. Оповідали мені німецькі вояки, що лише деколи бачили поодинокі літаки союзників і то негайно гналися за ними німецькі стежники.«

ПРОТИ АНҐЛІЇ, ПРОТИ АНҐЛІЇ!

Пишу цей репортаж з Берліна по каварнях, по редакціях, по переповнених старих винарнях, а навіть на стадіоні й на пляжі. Хотілось би в такий високо історичний момент, в такі драматичні хвилини історії нашої модерної і безпощадної епохи побачити й затямити всі прояви реакції німецької столиці, що саме стала новою столицею Европи. Спокій і дисципліна, дисципліна і повага, повага й опанована, стовідсоткова певність перемоги характеризують громадян центрального міста Німеччини в ці гарячі червневі дні ставання їхньої батьківщини імперією. Дати б Вам синтезу тієї дивної вояцької постави того 80 міліонового народу, що не знає стільки виявів ентузіязму, як приміром ми, що вміє слухати і мовчазно масово класти голови за справу, на один приказ? Дозвольте ще на одну мить вернутися до спостережень південно-американського пресового обсерватора, перечитайте призадумавшись оцей невеликий діяльоґ:

»Де ми не стрінули німецьких вояків, вони завсіди мали розсміяні обличчя. І в поході і на відпочинку — усмішка переможця. І всюди здецидованість. На всі питання давали нам німецькі вояки малі, річеві відповіді. Дуже часто я чув: кожний крок вперед наближує нас до Анґлії, смертельного ворога Німеччини. Від 10. травня йшли вони вперед, чистесенькі, оголені, з усім своїм приладдям. Орґанізація найвищої кляси! Ці молоді хлопці, здебільша по 20—21 років знали, що ми чужинецькі журналісти з усіх сторін світа, але їхні відповіді не мали в собі пози і з кожного слова було абсолютне переконання. Це діялося на площі бою в Шарлєруа або в Сан Омер, не памятаю. Ми задержалися для малого відпочинку і я припадково знайшовся біля ґрупи американців. Ми розмовляли по анґлійськи. Вони, американські журналісти, намагалися через цілу дорогу знайти якісь позитивні факти для Анґлії, розчаровувалися постійно, бо їм це не вдавалося. Навіть від анґлійських полонених не можна було почути нічого доброго про Анґлію.

Ми стояли отож на площі й розмовляли дуже доброю анґлійщиною з підстаршиною німецької протилетунської артилерії, що кілька років проживав під Ню-Йорком. Американці — зрозуміло — кинулися на нього, намагаючись почути щось миле для себе, щоб могло їм дати матеріял для прихильного анґлійцям репортажу. Але їхні обличчя посумніли, бо німецький звичайний вояк відрубував на всі хитрі обмірковані питання.

Сказав отож один редактор з великого ню-йорського щоденника: »Це знищення тут страшне, правда?«

Підстаршина: »Добре для них, чому починали війну. Німеччина війни не хотіла. Мушу це сказати, хоча знаю, що вам це не мило слухати«.

Американець: »Так, але знищення тут таки страхітливе«.

Підстаршина: »Краще тут, як у Німеччині. Скажіть, чому американці пишуть ще досі про нас такі дурниці.? На одному розбитому становищі знайшли ми »Ню-Йорк Таймс«, я перевів своїм товаришам його статтю про Німеччину і ми сердешно сміялися.«

Американець: »Ми пишемо про все, що бачимо і що чуємо«.

Підстаршина: »Від кого чуєте такі речі? Чиж говорите лише з жидами?«

Американець: »Ми пишемо, що чуємо. Чи знаєте, що Америка днями й ночами будує літаки?«

Підстаршина: »Може вони будуть кращі від тих, що їх Америка дотепер доставила анґлійцям. Ті, що ми їх останньо зістрілювали сотнями, не були найкращі...«

Американець: »Чи панове воюєте радо?«

Підстаршина: »Ніхто не воює радо, бо кожному приємніше сидіти в хаті ніж забивати сотнями людей та мусимо вже раз покінчити з тими анґлійцями й завести мир в Европі».

Коли б з першим ліпшим німцем, що ходить по Курфірстендамм з паличкою в руках, чи попиває пиво в пересічній »Ґасштетте« розпочати таку розмову, можна не сумніватися, що відповіді будуть майже анальоґічні з тими, що їх почули журналісти найбільших американських концернів на полю боїв від німецького підстаршини з протилетунської батерії.

В памятну суботу вечеряли берлінці на бальконах. Що година кидали голосники нові сензаційні ровідомлення: на Версалі прапор Німеччини, Верден паде, Верден уже впав, лінія Мажіно проломана! Орхестри грали марша »Фрідерікус Рекс«, підземні залізниці і тунелі шуміли натовпами, Берлін червонів від прапорів побіди і прапорів слави. Телефони дзвонили з Берліна, телефони вривалися до Берліна, вилітали надзвичайні видання, падали папері на біржах, старшини франц. армії спрямовували дула револьверів у власну голову. Берлін хвилювався, Берлін дискутував: Даладіє хотів мира, Рейно перешкодив; Совіти вислали ультимативні ноти до Прибалтії; чи Америка приступить до війни? Не приступить, казали робітники йдучи вперто на свою зміну до фабрик. А Карло фон Віґанд, кореспондент світового американського концерну Герста телеграфував до Вашинґтонської централі своє сензаційне інтервю Адольфа Гітлера для Америки. »Америка американцям, Европа европейцям. Інтервенція Америки не змінить висліду тієї війни; я цього не мушу доказувати!». Так сказав Фірер й Америка почула його слова з недвозначним остереженням. І цікаво буде довідатись в майбутньому, яку відповідь завіз під впливом того остереження курієр короля Анґлії, що стартував назад в Европу саме тоді, коли в Америці розхоплювано вже примірники ґазет з Віґандовою іскровою телеґрамою.

В понеділок над Берліном стояв чудовий день. Ясний, прозорий, золотий. Ранком розійшлася вістка, що Еспанія приступила до війни. Виявилося, що лише ґенераліссімус Франко відзначив високим ордером міністра Рібентропа. Перед обідом повідомили про уступлення Рейно і врешті по обіді прийшли перші докладніші фотоґрафії із зайнятого Парижа. У Франції була жахлива метушня. Ось приміром: коли залізничий двірець у Бекансо зайняла німецька панцирна дівізія, в цій хвилині заїхав туди, точно за розкладом, поспішний поїзд з Марсилії, з високими французькими старшинами. Вони всі взяли німців за анґлійців і просто з ваґонів пішли у неволю. Це доказує про справність і холоднокровність французьких кондукторів, але також і про те, що французи не зуміли приготовитися на німецьку несамовиту офензиву.

А десь під вечір затряслося по всіх домах, по всіх льокалях і установах від найбільшої, хоча сподіваної з дня на день сензації: старенький маршал Петен президентом міністрів новоствореного кабінету Франції. Дивний дрож пройшов спокійними берлінськими вулицями. Люди при голосниках поніміли від враження, хоча всі вони очікували того факту з повним переконанням. Мій мовчазний сусід при столику у »Кранцлера« не витерпів і сказав зворушено:

— Відберемо наш Мец, Камерун, усі кольонії, розібємо Анґлію. Кольонії для нас, jawohl. Пішлемо туди побиті нами народи господарювати, творити новий лад. Розібємо Анґлію протягом восьмох днів!

Неспокійний це вечір. Шумить притишеними пристрастями затемнений Курфірстендамм. Що буде завтра? Саме на цю тему говорять, німці й закордонні гості: Франція впала на довго; Польща щонайменше на сотню літ; чи мир підписуватимуть у Версалі чи в Берліні? Рузвелт уже не буде кандидувати... Повеселішали обличча засмучених батьків. Шумить деревина поміж ґеометрією міських брил. Запахло миром по Берліні, замріялося переможним добробутом.

Іду мовчки темним хідником, як учора, як передучора, як піду правдоподібно завтра. Але інші думки, інші враження — ціла райдужна калейдоскопічність почувань. Чиж би дійсно вже фініс старого світа? Надійшла епоха молодих народів, а може і нашого, з певністю також і нашого, молодого, здорового.

Відкрилася котара Віденської каварні. На естраді грає орхестра. Сидять пари, гуртки і самітні, задумані люди.

З канделябрів бє світло, з естради снується мельодія і наївно підхоплюють її закохані пари:

Hörst Du mein heimliches Rufen?
Öffne Dein Herzkammerlein...

Роман Гучванович.

—o—

*) Гл. »Краківські Вісті« ч. 55.

На европейський лад

Москва, 27. 6. Марш. Тимошенко видав приказ червоноармійцям віддавати почесть усім старшинам так, як це ведеться в арміях усіх культурних держав.

Марш. Тимошенко заявив притому, що в буденній практиці розпаношився фальшивий демократизм. Вояки не додержували обовязку поздоровляти старшин у службі та поза службою. Цей фальшивий демократизм не відповідає завданням зміцнення військової дисципліни в совітській армії і не причинявся до підвищення авторітету командного складу.

—o—

Куток господині

Плян праці в „Секціях Господинь"

Якщо в нас взагалі недоцінюється значіння науки сільського господарства, то для жінок, потреби його просто не признають. І хоч давна наша пословиця каже й життя це потверджує, що три вуглн хати тримає жінка, а тільки один чоловік, то ми все таки хочемо, щоб жінка сама з власного досвіду знала, як міцно і твердо тримати їх, щоб будівлю, той сильний тягар, могла вдержати.

Одначе не такі тепер часи, щоб можна було жити й господарити так, як нас учила мамуня та бабуня... Прийшов час, що й наша сільська господиня мусить навчитися господарити й жити так, як господарять і живуть інші культурні народи. Справа незвичайно важна і пильна. Живемо у воєнних часах, на наше село припадають дуже важні і важкі обовязки прохарчувати не тільки свою родину, але причинитися до прохарчування армії, прохарчування міста. Німецька влада мірить нас своєю міркою. Вважає, що якщо німецьке господарство, яке має не кращу землю за нашу, може дати стільки то прибутків (а це знають докладно), то те саме повинно дати й наше. Зовсім слушно. Що владі до того, що ми не вміємо господарювати? Треба навчитися! Дальше мусимо взяти під увагу й те, що сам вигляд нашого занедбаного господарства, наших хатніх порядків, таких далеких від порядків і способу життя німецької родини, мусить викликати у німців, привичних до інших культурних звичаїв, дуже погане враження. Це може відбитися не дуже то добре на загальному відношенні до цілого нашого народу.

Зміна нашого господарювання принаймении домашнього та хатнього в руках нашої господині. Тому в загально народньому інтересі мусимо кинути гасло: науки, доброго проводу нашим господиням якнайскоріше!

Таку поміч і пораду може дати нашому жіноцтву тільки його станова організація „Секції Господинь" при т-ві „Сільський Господар". Ось наш плян: Праці в „Секціях Господинь" ведемо в таких ділянках: організаційній; культурно-освітній; виховання й опіки над дитиною; здоровля і господарській.

Організацією мусимо старатися обняти всі села, бо всім вона однаково потрібна. Тому що „Секція Господинь" може повстати тільки при кружку „Сільського Господаря", прийдеться заложити його там, де його ще нема. Може тим способом принаглимо до роботи й наших господарів, де вони ще дрімають! В селі старатисьмемо обняти організацією всіх жінок і дівчат повище 18 літ, а не тільки саму свідомішу частину.

Культурно-освітня ділянка. З неосвіченою людиною неможлива ніяка праця, тому будемо старатися наукою зацікавити наше жіноцтво. Мусимо випровадити його з тісненьких стін малої хатини, з тісненького подвіря. Жінка мусить зрозуміти, що за все, що діється в селі та в краю і вона теж відповідає. Мусить довідатися, хто вона, хто були наші предки, які обовязки це на нас накладає. Мусить довідатися, як живуть інші культурні народи, як запрагнути культурнішого життя для себе, для своєї родини, для своєї батьківщини. Як будемо підходити до цього? Жіноцтво, зорганізоване в „Секціях Господинь" буде сходитися, буде привикати шукати поради у своїй організації, у книжці, на курсах, відчитах і рефератах. Секції будуть складати свої бібліотечки, будуть і співпрацювати з „Просвітою", будуть уладжувати різного рода вистави, вечорі, уладжувати прогулки, освітні курси і т. д. В кожній хаті мусить бути добра книжка! Мусить бути добрий часопис. Кожна „Секція Господинь" передплатить новий часопис „Сільський Господар", що появиться вже по жнивах. У ньому буде більше місця для справ „Секцій Господинь" і будемо робити заходи у справі появи жіночого часопису, як це було перед війною.

Величезна не торкана ніким ділянка праці це виховання дитини. Наші матері плекають діти, не досипляють ночей, не видять світа за роботою, а все для дитини. Але ніхто ще не сказав їм, що важніше від маєтку, є характер людини. Що в силі матері є дати народові чесну людину, не продажну, смілу, привязану до свого народу, до своєї церкви, людину, що й батьків на старість вміла би пошанувати, або таку, що приносить шкоду і сором батькам і цілому українському народові. Ми постановляємо в наших „Секціях Господинь" допомогти матерям сповнити їхнє велике святе завдання. З допомогою прийдуть нам дитячі садки, захоронки. З допомогою прийде наше рідне українське вчительство, що вже з цілою посвятою допомагає нам вести працю в „Секціях Господинь". Будемо їздити з рефератами, дискусійними відчитами з цієї ділянки! Дорастаючій молоді стане в допомозі у фаховій науці господарства „Хліборобський Вишкіл Молоді". Дасть науку пластова та просвітня організація. Тільки матір-батько мусять зрозуміти, що зі шкільною лавкою, для нашої дитини на селі не кінчиться, а починається наука!

Величезне завдання маємо до сповнення в ділянці поправи здоровля. Тут треба би хіба повести цілу війну! Такої несвідомости щодо справ здоровля хіба не можна здибати ніде в культурному світі. Ніде у культурному світі не сплять люди на печі, ніде не сплять непереодягнені на ніч, по кількоро на одній часто брудній постелі. Ніде крім Польщі та Росії не обходяться люди без підлог, без провітрювання хат, без окремих тарілок та виделок до їди. Безліч подібних примірів можна знайти. А наслідки? Безпримірна смертність немовлят, нужденний вигляд наших дітей у шкільному віці, нездатність до військової служби українця новобранця. Наслідки, пошесні недуги, яких не знає культурний світ: сипний тиф, що його розносять невідомі в культурних краях, воші. Не вигасаючий черевний тиф, що поширюється внаслідок вживання нечистої води і з нечистоти хати та подвіря. Поширення сухіт, що ширяться неймовірно, через необережність і несвідомість народу. Не в силі тут вичислити все лихо, що спричинює нам наша темнота й несвідомість у тих загально відомих у світі справах. Маємо відвагу в „Секціях Господинь" стати до боротьби з цією несвідомістю! Мусимо мати відвагу станути до боротьби з чим раз більше поширюваним алькоголізмом! До помочі стають нам наші лікарі, наші учительки, наші гігієністки, наші господарські інструкторки. Започаткуємо вже по наших селах конкурси чистот хат. Уладжуватимемо курси здоровля і допомоги в наглих випадках, закладатимемо секційні аптички, організувати свою власну допомогу в недузі, старатисьмемо про поміч жінкам при пологах.

Господарська ділянка — це друге поле, на якому прийдеться звести боротьбу з застарілими пересудами, звичками, забобонами. Вони закорінились тут ще від часів Адама і прабабки Еви! Скільки тут жде нас праці! В першу чергу, справедливе розложення праці поміж усіх домашніх. Нема бабської й чоловічої роботи, є тільки господарська. Господиня мусить мати, хочби не догорі, потрібні допоміжні господарські прилади для улекшення праці. Відповідне місце на домашні припаси, себто добру комору, пивницю. Мусить мати теж час на науку. Господині вчитимемо працювати згідно з пляном, з олівцем у руці. Вони мусять знати кілько чого треба на вдержання родини й інвентаря, бо ж в цих часах і село має визначено кілько може вжити на прохарчування родини, а решту мусить віддати державі. Якже буде вигляда́ти ця господарка, якщо господиня не зуміє собі розложити запасів так, щоб ними жити так довго, як означено? Господиня мусить добути зі свого господарства товщі і з рослин, а не тільки тваринні, добути одяг з власного господарства (полотно, сукно, вовну на светери, кріляче футро для дітей на одяги до школи і т. д.). Як це навчимо? До помочі стануть фахові інструкторки, фахівці агрономи. Будемо уладжувати довші й коротші курси. Господинські, куховарські, трикотарські курси, курси припасів на зиму і т. д. Будемо робити змагання, хто краще, ощадніше, практичніше поведе свою працю. Від коротких курсів мусимо доходити до довших, місячних, кількамісячних і вкінці до господарської школи!

На це все мусимо мати фонди. Мусимо домагатись помочі від членів, від громадянства, від кооперації. Все, що можливо треба робити, щоб на це гроші знайшлися. Наші інструкторки, наші організаторки матимуть велику, важку працю. Вони не можуть голодувати, не можуть в зимі мерзнути! Мусимо мати фонди на поїздки до найдальших закутин нашого терену. Мусимо мати фонди на нові насіння, на конкурсові нагороди. Мусимо мати фонди на ведення канцелярії і що незвичайно важне: мусимо не тільки вдержати наш господарський журнал, побільшити його в користь жіночого відділу, але мусимо дійти до окремого жіночого журналу, як це було перед війною. На це все мусять в нас знайтися фонди, як не хочемо, щоб прогаїнували ми час, на який ждали українські землі по цей бік Сяну і Бугу цілі століття!

О. Кисілевська.

Сьогодні памятаймо про завтра

Ті, що дбають про своє і своєї родини здоровля вже давно прийшли до переконання, що вживання ярин та сирих овочів чи перетворів з них не є ніякою забаганкою чи якоюсь надмірною розкішшю, але що це потреба першої необхідности для людського організму, для людського здоровля.

Лікарі наказують вживати ярин та овочів для найменших дітей, для деяких хворих та для всіх виздоровленців. Ярини та овочі мають в собі такі складники, яких не мають ніякі інші споживчі продукти. Ті складники необхідні для розвитку і росту людини, для зміцнення її тіла, для придбання життєвих сил.

Культурні народи спроваджують ріжні дорогі овочі з чужих країв, щоб тільки використати ці їх цілющі, незаступні прикмети, протягом цілого року.

Інша справа у нас на селі. Мало який господар та господиня взагалі дбають у нас про добрі городи та сади. Мало який господар садячи якесь овочеве дерево надає йому належної ваги, рахується з тим, яку користь може мати він від того, чи іншого ґатунку овочів. Ще найбільше звертають господарі і господині уваги на те, чи можна буде ці овочі краще чи гірше продати.

Овоч є у нашій сільській страві припадковим, додатковим і зовсім неціненим додатком. Обовязком кожної розумної і свідомої господині та матері є змінити це недбале вживання ярин та овочів у певну систему. Пильнувати того, щоб родина дістала у своїй страві якнайбільше цих життєдайних складників, які мають ярини та овочі. Діти повинні діставати тих ярин та овочів якнайбільше і то цілий рік, а не тоді тільки, як вони дозріли чи не дозрілі ще навіть є в городі чи на дереві. Діти зовсім підсвідомо відчувають потребу і користь з уживання ярин та овочів, а тому коли дитина зриває інколи навіть крадьком якусь ярину чи зелене, недозріле яблуко чи грушку — це не є в неї лише смакова потреба, але потреба її організму і підсвідоме відчуття того, що є для неї корисним.

Та не тільки тоді повинна добра господиня давати своїй родині ці добрі складники нашої поживи, коли вони свіжі є в городі чи на дереві. Повинна памятати вона про відживу родини протягом цілого року. Коли прийде зима треба, щоб страва нашої сільської родини була такою ж ріжноманітною і корисною, як і в літі, а може про зиму треба памятати і ще більше, бо зиму кожна людина переносить важче, в зимі людське тіло потребує більше відпорности на боротьбу з холодом та ріжними невигодами. Отож і подумаймо вже сьогодні про завтра.

Приготувати запаси на зиму не є зовсім такою важкою справою. Треба лише дещо пильности та знання, як взятись до діла. Подаватиму тут почергі ріжні вказівки, щоб господині могли їх по своїй потребі і спроможности використати у свому господарстві.

Тому, що в нас по селах найменше вживають овочевих перетворів і тому що саме їх нам найбільше потрібно — подам про ці овочеві перетвори спочатку декілька загальних завваг, а згодом і переписи на заготовлювання поодиноких ґатунків.

Коли хочемо приступити до заготівлі овочевих перетворів на зиму то передусім мусимо собі наперед намітити, що собі можемо після своїх засобів і спроможности заготовити і в якій кількости.

Тепер є доволі великі труднощі з цукром та й взагалі у нас по селах цукор є великою розкішшю і його, на жаль, все навіть і в добрі часи вживали дуже мало, хоч людське здоровля і цього складнику вимагає у достаточній кількості. Отож, беручи під увагу цю скруту на цукор, намітимо собі заготівлю таких ягід та овочів і в такому стані, де цукру треба якнайменше. Тут під увагу треба брати отже солодші ґатунки ягід та овочів, а способом приладження буде сушення, насипування до пляшок, заварювання компотів, повила та мармеляди. Відпадуть нам конфітури, які вимагають багато цукру, джеми та овочеві вина й інше.

Приступаючи до праці мусимо наперед подбати про начиння, у якому будемо приготовлювати перетвори, а також і про те, у якому будемо їх переховувати. Для приготування сільських добрих мармеляд та повил треба нам у першу чергу доброї ринки чи кітла, в яких їх готуватимемо. Сьогодні не можемо мріяти і говорити про мідяне начиння, яке є найвідповіднішим для цієї мети, але добру емалієву чи навіть глиняну, але поливану в середині ринку чи горнець не трудно дістати. Треба тільки, щоб емалія та полива не були пооблупувані. До мішання треба нової, по змозі деревляної ложки на довгому держаку. Крім того треба доброго, міцного сита до перетирання мягких овочів, чистого, краще навіть старшого, але міцного ще полотна до переціджування соку, якщо можливо то спеціяльної машинки-млинка до перемелювання овочів, а ні, то машинка до мяса, через яку, добре її випаривши, можна теж перепустити деякі ґатунки овочів. Ну і начиння, в якому перемиємо перед приготовлюванням овочів та до якого складемо вже готові перетвори. До переполікування надаватимуться навіть звичайні деревляні нецки, але добре перед тим вишуровані і висушені. Для зручности полотно до переціджування соку можемо привязати до ніжок перевернути догори ногами стільця. Під полотно підставимо чисту посудину і сік собі звільна стікатиме, а ми не мусимо над тим стояти і гаяти дорогого часу.

Начиння, до якого складатимемо готові перетвори має бути наперед добре вимите і висушене, найкраще сушити над теплою кухнею, не вживаючи до того стирки. Найкращим начинням до переховування перетворів є шляняне, або ще й глиняне поливане, але ціле не облупане в середині.

Завязувати начиння треба чистим, непродіравленим папером, найкраще, т. зв. перґаміном, який купимо собі в місті. Ще кращі є шкляні слоїки зі шкляною накривкою, але без них можна обійтися. Пляшки закорковуємо новими, добре випареними корками, а коли нема нових — то старі треба кілька разів заварити зливаючи воду.

Це є ті вступні приготування, які треба зробити ще до розпочаття праці коло самої заготови перетворів. Про саму заготову скажу у черговій статті.

Р. Самота.

НОВІ ЗАВДАННЯ УРЯДУ ПЕТЕНА.

Женева, 27. 6. З Бордо надійшли вістки, що вівторок 25. червня ц. р. був присвячений у Франції підписанню договору про перемиря. Французький уряд наказав, щоб у тому дні замкнено всі кіна, ресторани, то що. В год. 11-ій передполуднем віддано почесть поляглим воякам. Міністер внутрішніх справ виголосив промову, в якій заявив, що французький нарід починає нове життя. День 5. липня присвячено памяті поляглих вояків. Завдання уряду під теперішню пору — дбати за хліб і працю для населення Франції. Всі французи повинні обєднатися біля уряду Петена і присвятити всі свої сили для добра батьківщини.

СВЯТО ПОЛЯГЛИХ

„СВЯТО МОГИЛ" У ХОЛМІ.

Українське населення Холма й околиць, що належать до соборної парохії, імпозантно відсвяткувало в перший день Зелених Свят „Свято могил" чи „Свято борців-героїв". На верхній палатній Даниловій Гірці, в тому місці, де стояла Кирило-Методіївська капличка, яку поляки висадили в повітря динамітом, повстала височенна могила на зразок Шевченкової, увінчана високим березовим хрестом з табличкою, на якій бачимо тризуб і напис: „Борцям за волю. 16. VI. 1940."

Могила, що сягає заввишки 8 метрів, має з південної сторони дернові східці, звідси йдуть угору обабіч доріжки й сходяться на північній стороні, де другі східці ведуть на вищу кільцеву доріжку, над якою здіймається верхня частина могили з хрестом. Могила одягнена терням і з фронтової сторони прикрашена братками в формі тризуба.

Багато праці вклала місцева молодь, щоб висипати могилу, здвигнути хрест і прикрасити її дернями і квітами. Але при праці ми бачили не тільки молодь. Приємно було дивитися, як землю сипали старші пані й панове, як носили її в поті чола на верхівку могили теж люди поважнішого віку, і навіть один із священиків.

Біля другої год. ни пополудні першого дня Зелених Свят із собору вийшла процесія під проводом о. протопресвітера Ів. Левчука у супроводі 3 священиків і діякона. Тисячна маса народу рушала чвірками: діти, жінки, мужчини. Духовенство, хрест, хоругви й образи були вже на верхівці гори, а кінець чвірок — ще на її підніжжі.

Попереду процесії гарно виґравали на сонці вінки з живих квітів, прикрашені жовто-блакитними стрічками з написами на них: „Борцям за волю України — молодь", „Борцям за волю — українське купецтво", „Тим, що згинули за Україну — українська кооператива „Відродження", „Борцям за волю — церковне братство". І один вінок безіменний. Вінки складено торжественно на могилу; вінок від молоді — в підніжжі хреста. Урочисто гомонів одинокий дзвін, перелитий сусідами. З безхмарного неба щедро обливало сонце своїми гарячими проміннями різнокольорові строї української родини біля могили. Цілющим ліком лилися на змучені душі холмщан звуки жалібних співів під вправною рукою диригента п. Куриленка.

Підчас панахиди виголосив з могили гаряче, зворушливе слово о. Єв. Барщевський, а по закінченні її і відспіванні „Боже Великий", з того самого місця на могилі виголосив промову ред. В. Островський.

Незвичайна урочистість і промови зворушили холмщан до глибини душі. Витирали сльози жінки, витирали їх і молоді хлопці та дівчата. А коли процесія сходила з гори, обличчя були вже не ті, як її передше, — якісь розяснені і певні своєї правди та сили. Очевидно, відчув цей момент о. протопресвітер, звернувся до жінок і почав холмське народне „Свят, свят, свят". Не забули холмщани рідної церковно-народньої мелодії. З сотень грудей вирвалася вона могутньою хвилею й все дужчала, дужчала. І знову мимохіть згадувалися слова О. Олеся:

„Яка краса — відродження країни!"

В.

„СВЯТО МОГИЛ" У МІСТЕЧКУ ВОЄСЛАВИЧАХ.

У перший день Зелених Свят містечко Воєславичі й околичні села холмського повіту святочно відсвяткували свято могил. Після Служби Божої вийшла з церкви велична процесія з о. Кіселем. За духовенством — тисячна маса старших, молоді, дітей з вінками, хоругвами, образами. А позаду фіри тих, що прибули з дальших місцевостей. Процесія вийшла за містечко, де є висока, насипана молоддю могила, в якій спочиває вояк-українець з 1917 р., обіч могил німецьких вояків. Тому-то у святі взяли участь місцеві німці і представники війська.

Після панахиди і зворушливого слова о. Кіселя гарячу патріотичну промову виголосив українець п. О., а також один із німців. У багатьох на очах блиснули сльози. Воєславицьке свято могил залишиться надовго в памяті холмщан і безумовно матиме велике виховне значіння.

П.

КРИНИЧЧИНА В ПОКЛОНІ БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ.

Після святкувань роковин Пророка України Т. Шевченка, зорганізувала Криниччина Дні Матері, які влаштували школи району Криниці і всі школи району Лабова. Район Лабова відсвяткував також зорганізовано роковини ротердамської і парижської трагедії, а в Лабовій відбулась більша академія в честь бл. п. Вождя українського народу. В днях 16 і 17 червня в дні Зелених Свят відбулися усенародні поминки в память Тих, що життя віддали за волю України.

Лемки-українці свобідно нині вшановують не тільки память наших славних поетів, матерей і великих полководців, але і роковини славних українських перемог і память тих, що згинули в боях за Україну.

В неділю 16. червня ц. р. відбувся, не зважаючи на безупинний дощ, більший зеленосвяточний похід на могилу недавно похороненого, молодого українського націоналіста, Петра Туткалюка, на цвинтар у Криниці-селі. Під проводом о. прал. Кузьми з Нового Санча вирушила процесія із Солотвин із священиками з довколишніх сіл та народом у трійкових кольонах — вулицями міста Криниці аж до Криниці-села, де долучились інші процесії і всі разом вийшли на високий цвинтар, де відправлено панахиду за борців. Співав мужеський хор під проводом інсп. Романа Левицького, проповідь виголосив о. прал. Кузьма. Після панахиди складали вінки делегації громад установ і шкіл новосанчівського повіту. Найсимпатичнішими були делегації наших найменших — лемківських шкільних дітей, що зблизька (Криниця-село й місто) і здалека (Лабова, Лабівець, Мохначка Нижня, Віхрохля, Поворозник і ін.) несли підчас безупинного дощу свої вінки із далеких сіл (Лабова, Лабівець — понад 20 кільометрів), щоб зложити їх борцям за Волю України. Це була найзворушливіша хвилина, як ті лемківські діти складали свої вінки на могилі брата, який згинув за рідну землю. Гідна уваги направду набожна посвята молодих лемків (хлопців і дівчат) із села Складистого що коло 30 кільометрів (пішки в дощ!) несли на могилу борців вінок від своєї Читальні „Просвіти". Були й вінки від усіх установ Криниці й околиці. Разом 24 вінки. Між написами на шарфах були такі: „Хоч полягли ви, то про вас говоритимуть віки", „Жертві польських катів" (Петрові Туткалюкові), „Борцям за Велич Нації" і т. д.

Могилою борців за Волю України заопікується оця мала лемківська дітвора, що виховується на добрих синів і доньок рідної Батьківщини.

СВЯТО ГЕРОЇВ У ЛАБОВІЙ.

Могил вояків тут нема і досі не було ще тут свята героїв. Тепер висипано символічну могилу з березовим хрестом і написом „Борцям за Волю України" та жовтоблакитною шарфою. Панахиду відправив і гарну проповідь виголосив о. декан Степан Корнова. Співав хор під проводом Сергія Войтовича. Вінки зложили: кооп. „Лемко", молодь (терновий вінок з тризубом) і школи: в Лабовій і Лабівці.

Свята невідомого вояка української армії відбулися і в інших місцевостях. Уся Лемківщина зложила глибокий поклін Борцям за Волю України.

ЗЕЛЕНІ СВЯТА У БЕРЛІНІ.

В першу неділю Зелених Свят заходом У.Н.О. відбулася панахида на спільній могилі сл. п. полк. Дмитра Вітовського і чет. Чучмана на цвинтарі при вул. Лізенштрассе 8. Перед панахидою студентське т-во „Зарево" віддало тлінним останкам обох старшин У.А. військову почесть та відспівало „Червону Калину" і „Ще не вмерла". На могилах зложено чотири вінки, а саме від У.Н.О., т-ва „Зарево", від філії У.Н.О. в Берліні та від гуртка У.Н.О. з фабрики Сіменса. Панахиду відправив о. др. Верґун. По відспіванню „Вічная Память" та „Ви жертвою в бою", частина людей поїхала ще зложити вінки на могилу сл. п. полк. Новохацького, та першого голови У.Н.О. Федора Лаврентія Королевича, які поховані на православному цвинтарі при вул. Гольцгавзерштрассе. По відспіванню „Червоної Калини" на могилі полк. Новохацького та „Ви жертвою в бою" на могилі Королевича розїхалися українці Берліна з незатертими враженнями про найдорожчих нам людей.

Ст. Х.

СВЯТО ПОЛЯГЛИХ У ЧЕНСТОХОВІ.

Дня 16. червня ц. р. на спільній українській могилі вояків на православному цвинтарі „На Кулях" з 1920 р. і також на могилах окремих українців відправлено панахиду за всіх українців, які голови свої склали за волю України. Приявні були всі члени української громади в Ченстохові. Відповідне вступне слово виголосив провідник громади лейтенант української фльоти Святослав Шрамченко. Добре слово сказав о. Андрій Карпович, пригадавши варварське збезчещення українських могил поляками в Холмі. Хор під орудою п. Бориса Довганюка відспівав кілька пісень.

ПОКЛИК ВЕРХОВНОЇ РАДИ СССР.

З Москви надійшли вістки, що верховна совітська рада рішила продовжити день праці до 8 годин. Одночасно продовжено тиждень праці до 7-ми днів. Усіх, що не пристосуються до тих розпорядків каратиме совітська влада вязницею.

ШВАЙЦАРІЯ ДЕМОБІЛІЗУЄ ВІЙСЬКО.

З огляду на перемиря у Франції президент Швайцарії заповів у радіо, що переведе частинну демобілізацію. У звязку з перемирям прийшло у Швайцарії до помітного вспокоєння. Швайцарія поробить усі висновки з нового політичного положення і шукатиме нових шляхів рівноваги.

—o—

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ.

29. Субота — Тихона еп.
30. Неділя — 2 ПО СОШ. МАН.

В СУБОТУ 29. Ц. М. В РОКОВИНИ СМЕРТИ БЛ. П. ГЕН. М. ТАРНАВСЬКОГО БУДЕ ВІДПРАВЛЕНА В КРАКІВСЬКІЙ ГР.-КАТ. ЦЕРКВІ В ГОД. 19.30 ПАНАХИДА. ОПІСЛЯ ВІДБУДУТЬСЯ ТОВАРИСЬКІ СХОДИНИ Б. СТАРШИН У ДОМІВЦІ УКРАЇНСЬКОГО КАСИНА ПРИ ВУЛ. ВІСЬЛЯНІЙ. НА ПАНАХИДІ СПІВАЄ УКРАЇНСЬКИЙ КРАКІВСЬКИЙ ХОР ПІД ОРУДОЮ М-РА УЛИЦЬКОГО.

ВІДЧИТ АДВ. Д-РА СТ. ШУХЕВИЧА. В суботу 29. червня ц. р. виголосить адв. д-р Ст. Шухевич відчит п. н. »Перший раз на лобному місці« в салі тва »Просвіта« у Кракові, Ринок 12/II. Початок в год. 19.30. Вступ за добровільними датками. 620 1-1

ШИРШІ СХОДИНИ членів Жіночої Секції при т-ві »Просвіта« відбудуться у понеділок 1. липня ц. р. в год. 7.30 в домівці »Просвіти«, Ринок 12/II. На порядку нарад реферат: »Новітні проблеми жінки«, дискусія та звіт з діяльности Виділу.

— ТРЕБА ЗГОЛОШУВАТИ ВСІ ПРОМИСЛОВІ МАШИНИ з механічним уладженням, які є на терені Ґенерал-Губернаторства. Керманич підприємства обовязаний зголосити впродовж 2-ох тижнів повновласникові німецького міністра зброї й муніції у Кракові, площа Інвалідів 4. Продажа і перенощення промислових машин, дозволене лише за згодою тогож повновласника.

— ОБЕРЕЖНО ЗІ ШПІНАКОМ, бо міський уряд здоровля у Варшаві ствердив декілька захворінь в наслідок спожиття ростини дуже подібної до шпінаку. Тому слід уважати при закупі шпінаку, щоб не було в ньому листків трійлиної ростини т. зв. коса — Ґерба хінеподілі.

Короткі вістки

= ПРЕЗИДЕНТ ПРОТЕКТОРАТУ Гаха вислав канц. Гітлерові з нагоди закінчення війни у Франції привітальну телеграму.

= ЯПОНСЬКІ посли вислали Гітлерові телеграму з побажаннями з приводу величавих успіхів німецької армії у війні.

= АНГЛІЙСЬКИЙ амбасадор у Бордо сер Рональд Кемпбел прибув на днях до Льондону, бо англійський уряд не визнав нового французького уряду.

= АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТОР ПІТМАН, предсідник закордонної комісії сенату заявив представникам преси, що зовсім певне Німеччина стане великою потугою в Европі. Дальше твердить сен. Пітман, що Англія не приготована до війни. Очевидно, що американський конґрес не згодиться на те, щоб Америка приймала участь у війні.

= БЛЮМ, ЕРІО І ПОЛЬ БОНКУР прибули до Льондону. Це визначні французькі політики, зокрема Лейба Блюм — жид, творець людового фронту. Всі вони тепер збанкротовані »достойники«.

= У ЛЬОНДОНІ приготовляють поспішно евакуацію уряду і преси, щоб на випадок німецької інвазії негайно покинути столицю Англії і деінде продовжати працю.

= АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА повідомляє, що Америка рішила підмінувати входи до Панамського каналу. Крім того змішнено військові залоги на берегах каналу, висилаючи туди важкі гармати.

= ЯПОНЦІ поспішають заняти Індокитай. Про це повідомляє японська військова команда.

= З МАДРИДУ повідомляють, що французький уряд матиме свій осідок у Клермон Феран у департаменті Дю де Дон.

= РЕГАБІЛІТАЦІЯ »Залізної Ґвардії« у Румунії. До недавна її поборювано у Румунії, а тепер король дозволив, що вона починає політичну діяльність. До »Національної Партії« вступив навіть батько замордованого провідника »Залізної Ґвардії« Кодряну.

= ТАНЖЕР буде належати до Еспанії, таке заявив еспанський посол Амієжі.

= ЗАТОНУВ югославянський корабель на ірийському морі наїхавши на англійську міну.

= ЛИТВА Й ЛАТВІЯ беруть участь у німецьких східних торгах, які відбудуться 11—14. серпня ц. р.

= ЖИДІВСЬКИЙ БАНКИР РОТШИЛЬД утік з Франції до Америки через Еспанію. Одначе тому, що в Еспанії не почувався безпечно й американським літаком утік до Америки.

= ЖИД МАНДЕЛЬ, б. французький міністр внутрішніх справ утік на англійському кораблі до Англії. Корабель цей атакували німецькі літаки.

Речинець таборів вже близько. Чи ви вже зголошені?

Хто хоче пізнати чар мандрівки — їде до табору.

Вся українська дітвора й молодь до таборів!

З українського життя.

ЦІКАВІ ІМПРЕЗИ У КРАКОВІ.

Найрухливішою організацією, що улаштовує ріжного роду імпрези, виявилась до цього часу Жіноча Секція при т-ві »Просвіта«. Деякі з тих імпрез, улаштовані ніби скромно і лише для своїх членів та їх гостей, виходять поза межі того рода розваг і їх варт окремо відмітити.

Високомистецьким і може найцікавішим з усіх інших був виступ світової слави співака-барнтона Зенона Дольницького. Багатство його голосу, виконання та мистецька й особиста культура захопила публику, що зібралась на скромно заповіджений »Чайний Вечір«. За мала на таку силу голосу саля не дала можливости співакові виявити усієї своєї краси та хисту, але треба сподіватися, що краківські українці ще матимуть змогу почути голос співака Дольницького, але вже у більшій салі та відповіднішій для мистецького виступу обстанові.

Про вельми цікаву академію в память Софії Русової була згадка в іншому місці нашого часопису. З цієї імпрези, що вийшла поза межі шаблону треба б взяти приклад при улаштовуванні ріжного рода жалібних академій.

Дуже симпатично випало Свято Матері, улаштоване самими дітьми. Танки, декламації, сольоспіви і гра на скрипці та фортепяні малих виконавців зробили велику приємність, а відповідна промова д-р Х. Кононенко до матерей і дітей створила відповідний настрій. Терпеливість пань: Т. Панченко і І. Павлик, які вчили дітей до виступів, була вповні винагороджена вдоволенням зі свята батьків та дітей і всіх гостей, що прибули на цю імпрезу.

Як довідуємося, Жіноча Секція при т-ві »Просвіта« підготовляє ще багато інших імпрез, а між іншим і великий концерт з участю З. Дольницького та інших мистців

Хто відвідає імпрези цього товариства — не жалує.

—o—

НОВА УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ У КРАКОВІ.

У Кракові відчинено нову українську купецьку станицю »Гуцульське Мистецтво«. Це загально відома наша фірма. До війни мала свої репрезентативні крамниці у Львові та Варшаві. Саме тепер варшавську крамницю зліквідовано, зглядно перенесено її до Кракова.

Представник нашої редакції мав нагоду оглянути та познайомитися з крамницею »Гуцульського Мистецтва« в ново-відчиненій краківській домівці Ринок ч. 18. Гуцульське мистецтво тільки що розложилося зі своїм крамом, ще знадвору не ма вивіски, а лише в середині вже помітна фахова [illegible] що дбайливо і по мистецьки розгорнула розкішні килими, скатерті, ручні робітки, вишивки та деревні знадоби гуцульського різьбарства.

Від покупців глітно.

— Чи у вас усе так? — питаю пані М. Дрогомирецьку та Х. Кононенко, що ведуть цю крамницю.

Пояснюють, що товару не в силі вистарчити. Величезний попит.

— А що купують?

— Що захочете? Німці найбільше вишивки, килими, мережки, навіть кафлі. Треба би і найбільше кераміки, загалом покупців надміру, а виробів замало...

Дивлюсь, якісь панночки міряють трепці, такі модні тепер деревяні ходачки. Вони в українському стилі, замість скіряних припинок, гуцульські крайочки, або й полотно з вишивками.

— Хто вам це робить? — питаю.

Пані Кононенко пояснює, що в кожнім разі чужі, не наші, та що наших годі якось захотити, хоча доволі часто чується нарікання на недостачу праці. А є нагода заробити. Тільки охоти до праці і трохи помислу...

Це саме із керамікою та іншим своєрідним виробництвом. І тут у Кракові, є нині мистці й то не будькі. Чи не добре було б зацікавитись їм тією ділянкою. Прим. кераміка Литвиненка у Львові мала вже свою славу.

Загалом ця нова мистецька станиця відкриває широкі можливості. Тому радимо поцікавитись ближче »Гуцульським Мистецтвом« і тим, що мережать, вишивають, тим що мають усякі мистецькі задуми, а зокрема тим, що без праці, або тільки бовтаються маючи часу надміру. Бо »праця єдина з неволі нас вирве«, а вреші зайво тратити даром час, коли він тепер такий дорогий. Притому ще й прикладається руку до доброго діла.

МАНДРІВНИКИ!

Коли вибираєтеся в дорогу крізь рідні села, не забудьте забрати у наплечник »МАЛІ ДРУЗІ« і дитячу та юнацьку книжку!

—o—

Український юнак виросте на доброго сина свойого народу в твердій школі таборового життя.

Посмертні згадки

ПРОФ. ФЕДІР ШВЕЦЬ.

Минулого четверга 20. червня ц. р. помер у Празі відомий український громадянський діяч і член Директорії УНР **Федір Швець** у 58-ому році життя. Ф. Швець був професором ґеольоґії в українському університеті у Празі і залишив цінні праці з ґеольоґії, за які т-во Ґеольоґів і Мінеральоґів у Празі і Наукове Т-во Природників при університеті в Дорпаті призначило його своїм членом. Крім того проф. Ф. Швець був дійсним членом Українського Наукового Т-ва і членом багатьох українських товариств та орґанізацій. Похорон відбувся в понеділок 24. червня ц. р. в год. 3-ій пополудні з міської каплиці на Ольшанському цвинтарі (стара крематорія у Празі). В. Й. П.

о. МИХАЙЛО КОНЮШКО.

Дня 9. червня ц. р. голос вечірнього дзвона розніс у Нім. Перемишлі сумну вістку про смерть б. пароха Кобла Старого, **о. М. Конюшка**, якого зненавиділа страшенно польська влада за його жертвенну працю для народу. Тому то польська влада переслідувала незвичайно о. М. Конюшка, спричинюючи важку недугу нирок. Тому й цей великий його патріотизм приневолив о. М. Конюшка до переходу зі своєю дружиною уже в останніх часах на цей бік Сяну і тут надмірна праця, получена з недугою нирок, та простудою прискорила смерть. Заснув у 45-ому році життя навіки в міській лікарні один з тих, що боролися за краще майбутнє своєї Батьківщини та нації. Знаючи добре про ці заслуги бл. п. о. Михайла Конюшка перемиське громадянство влаштувало йому дня 11. червня гарний похорон, в якому взяло участь сімох священиків під проводом о. М. Васильовича. У церкві попрощав бл. п. о. Конюшка прегарним словом о. Борса підкреслюючи заслуги Покійника. У днях 12. та 15. червня відправлено торжественну Службу Божу у намірені Покійника. В. Й. П.

БОГДАН ВАЩИШИН.

Дня 5 лютого ц. р. на золотистих ланах Поділля виросла свіжа могила одного з тих невтомних плуґаторів, які не бажали ні слави, ні заплати. Рідна земля мати приняла до себе вірного свойого Сина — **Ващишина Богдана**, який прийшов на світ у 1907 р. в Васильківцях, копичинецького повіту, 10 км. від річки Збруча. В дитячих літах залишився без батька, який виїхав до Америки, щоб поправити родині долю, ...а привіз горе! Мати знаючи, що найбільшим багатством є знання, післала улюбленого сина у школу. По скінченні гімназії вступив Богдан на теольоґію у Станиславові в 1928/9 р. — Батько на еміґрації »почервонів« і тому виступив проти сина, який кинувся у вир національної праці в селі. »Просвіта«, кооперація, »Рідна Школа«, »Відродження« і »Сокіл« записали золотими буквами його імя. Головно посвятився вихованні молоді, бо ж »молодь це майбутнє нації« і не надармо, бо вже у 1938 р. »Сокільське гніздо« у краєвому суперництві здобуло І-ше місце. І його ж, тілом і душею відданого праці для великої ідеї, якого на кожному кроці переслідували поляки, зломила недуга легенів. Спи Друже, спокійно і солодко! Нехайже тобі рідна земниця, для якої ти жив і страждав, легкою буде!

—o—

— **АДМІНІСТРАЦІЯ »КРАКІВСЬКИХ ВІСТЕЙ«** повідомляє, що від 57. числа посилає часопис всім Передплатникам у Кракові поштою.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Дрібні оголошення

Дрібних оголошень на кредит не поміщуємо. Просимо присилати гроші водночас із текстом оголошення! Цінник оголошень поміщений у кожному числі на останній сторінці вдолині.

Знайомим до відома! **Олекса Пасічник зі Львова** живе у Ряшеві, вул. Ожешкова 16. 10-14

Енергійного, чесного урядовця - адміністратора в віці к. 40 літ пошукують до повітової лічниці. Потрібне добре знання німецької мови. Мешкання в лічниці. Удержання і платня біля триста золотих. Зголошення до Адміністрації »Кр. Вістей« під »Нежонатий«. 581 3-3

Хто знав би адресу **Червінського Нестора, хай її** пришле до Українського Повітового Комітету у Володаві (для Міська). 582 3-3

Маріянку, Вірусю, відізвіться! Хто знав би про Маріяна й Віру Цурковських із Стрия, мав про них яку вістку, прошу ласкаво зголосити до »Краківських Вістей«. 587 2-3

Вп. Докторова Явна з Підг... Прошу подати свою адресу. Справа важна. 599 1-2

Розводи в Духовному Суді провадить і в розводових справах інформує консисторський оборонець **Павло Денисенко, Варшава, Вспульна 60/4.** 600 1-7

Хто знае щонебудь про **Марію та Богдана Гладіїв** зі Львова, прошу повідомити. Петро Гладій, Краків, »Просвіта«, Ринок 12/II. 601 1-1

п. Нусю Савула та п. Хровіцький із Хирова, напишіть! Ґутай Осип, Балигород. 602 1-1

Книжки, шкільні підручники, краєві та закордонні часописи, картки, образи, канцелярійне приладдя поручає книгарня та складниця часописів **»ЛОГОС«, Ярослав, Головна 19.** 603 1-4

Пошукую **Миколу Пелепа, Марію Мелян** і інших приятелів із Голого Равського. Михайло Цькуй, **Schnelldorf (Mfr) Lager 4** 604 1-2

Стефа Худик подае адресу знайомим: **Bendzin O/S Bahnhofstr. 102.** 605 1-1

Хто знав би дещо про **Івана, Остапа та Степана Линдів** із Яворова, просять повідомити: **Wasyl Kuhhyna. Neusitz über Rothenburg ob. Tauber bei Nürnberg.** 606 1-1

Монкевич Борис, подай адреси. Богдан тут недавно. **Przeworsk, Zuckerfabrik** Яків Бортник. 607 1-1

Друже Захаркевич В. із Снятина, подай вістку. Степан Касіян, Холм, Висока 3. 608 1-1

Пошукую своїх давніх знайомих. **Nikolaus Waler. Ansbach. Mfr. Bachmannstr. 13 Deutsches Reich** 609 1-1

Сидір Серкиз пошукує Василя Мудрака з Грабковець, Ярослава Мельника, Петра Чипіля, Петра Ковальського з Млинавець, Михайла Грицая, Євгена Хмільовського зі Зборова. Хто знав би про них, хай ласкаво напише на адресу: **Lager Warta Hospital 13. Kreis Sieradz.** 610 1-1

Пошукую Д-ра Йосипа Назаркевича, що працював у Малому Янові, коло Львова. Марія Петришин із села Заїзд. Теперішня моя адреса: **Nieder-Eschbach b. Fpt. M. II. Hauptstrasse Nr. 1.** 611 1-1

Присилайте передплату!

Пошукую **Женю Кругюк** із с. Підубець, к. Луцька. Моя адреса: Мисковець Федір, **Nieder-Eschbach b. Fpt. M. II. Hauptstr. 1** 612 1-1

Павло Корнелюк і Олександер Дроздюк відізвіться на адресу: Мисковець Федір, **Nieder-Eschbach b. Fpt. M. II. Hauptstrasse. Nr. 1.** 613 1-1

Максиме Тимощук відізвіться на адресу: Микола Микитюк, **Nieder-Eschbach b. Fpt. M. II. Hauptstrasse Nr. 7.** 614 1-1

Олексій Яремків пошукує Друга **Стаха Тягнибока.** Моя адреса. **Nieder-Eschbach b. Fpt. M. II. Hauptstrasse 11.** 615 1-1

Хома Юхимчук відізвіться на адресу: Йосип Плясковський, **Nieder-Eschbach b. Fpt. M. II. Schmidestr. Nr. 1.** 616 1-1

Володимире Кривко, відізвися на адресу: Аріон Клеха, **Nieder-Eschbach b. Fpt. M. II. Hauptstrasse Nr. 1.** 617 1-1

Хто знав би, де находиться 6-літня **Зуня Застирцівна,** прохаю дати вістку: Інж. Р. Застирець, Краків, вул. Звежинецка 4, тел. 206-86. 619 1-2

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.

МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.

ПЕРЕДПЛАТА »Кр. В.«: Цінник передплати поданий на першій сторінці. Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати.

КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерал-Губернаторства належить посилати переказами або чеками нашого видавництва PSch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини на адресу: „Ukrainische Nationale Vereinigung" Berlin W. 50. Ansbacherstr. 15. З Протекторату на адресу: „Probojem".Praha XIV-65 post. schr. 3.— Курс 1 нім. марки 2 золоті. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Karmeliterstrasse 34. II. Fernsprecher 230-39 Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa". Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher. 102-79